

laiškas lietuviams

APRIL 1995 BALANDIS

MALDOS MOKSLAS PAGAL ROMANO GUARDINI	111	Vytautas Bagdanavičius, MIC
KUKLIOJI ŠIRDIEČIŲ VADOVĖ	115	Ses. Antanė Kučinskaitė
ŽMOGAUS BŪTIES PROBLEMOS XX AMŽIUJE	120	Rita Danilaitė
SEKMADIENĮ ŠVĘSK!	122	Aldona Puišytė
ARTIMO MEILĖ	126	Konstancija Valiuškienė
AR MES DAR MOKAME SUGRĮŽTI?	129	Janina Strimaitienė
DUOKITE, IR JUMS BUS DUOTA	130	Chiara Lubich
SENUTĖ IR ŽIDINYS	131	Jurgita Lukavičiūtė
DU LIKIMAI	134	Giedrius Vanagas
KNYGOS	135	Red.
KALBA	137	Juozas Vaišnys, SJ
TĖVYNĖJE	138	Marija A. Jurkutė
ŠYPSULIAI	142	Red.
TRUMPAI	143	Juoz. M.

Šis numeris iliustruotas seselės Teodoros Kriauciūnaitės piešinių nuotraukomis.
 Viršelis ir skyrių vinjetės — dail. Rimanto Dichavičiaus.
 Lietuviškas raidynas — Jono Bogutos

LAIŠKAI LIETUVIAMS (ISSN 301-540)— LETTERS TO LITHUANIANS is published monthly except July/August, when bimonthly, for \$15.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strida, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to Laiškai Lietuviams, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636 — 1098.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1995 / BALANDIS — APRIL / VOL. XLVI, NO. 4

*KAI ATGYJA SUSTINGUSI ŽEMĖ,
IR GAMTA ŽALIAI PASIPUOŠIA,
ŽMOGUS IŠ VISŲ PUSIŲ IŠGIRSTA
GALINGĄ PERGALĖS HIMNĄ.
BEMIRŠTANTI ŽEMĖ ATGIJO,
NULIŪDUS GAMTA VĖL PRADŽIUGO.
MATYT, KAD GYVYBĖ STIPRESNĖ UŽ MIRTĮ:
GYVYBĖ TRIUMFUOJA, MIRTIS NUGALĖTA.
IR VELYKŲ VARPAI TĄ PAT SKELBIA;
GYVYBĖS TRIUMFĄ IR PRISIKĖLIMĄ
MATYT, KAD ŽMOGUS YRA SKIRTAS
NE MIRČIAI, NE TUŠČIAM SUNYKIMUI.
JO TIKSALS — GYVYBĖ.
NORS DAUG KARTŲ JIS GRIŪVA IR KLUMPA,
BET PASKUI PRISIKELS IR GYVENS!*

Kristaus prisikēlimas.

Ses. Teodora

MALDOS

MOKSLAS PAGAL ROMANO GUARDINI

VYTAUTAS BAGDANA VIČIUS, MIC

7. Kodėl pamaldus žmogus nėra populiarus?

Verta pasvarstyti klausimą, kodėl pamaldumas nėra laikomas daugelio žmonių tokia žmogiška apraiška, kuri būtų visų vertinama? O, rodos, taip turėtų būti, nes pamaldus žmogus, santykiaudamas su Dievu, praturtina dieviškais santykiais visą savo visuomenę. Tačiau praktiškai išeina taip, kad į pamaldų žmogų žiūrima kaip į nelabai pageidaujamą išimtį visuomenėje. Ne tik nesistengiama savo draugų tarpe turėti pamaldžių žmonių, bet net vengiama su jais susitikti. Tas vengimas dažnai yra dėl to, jog bijoma, kad pamaldus žmogus gali pasireikšti su per dideliais reikalavimais savo draugų tarpe.

Galbūt kaip tik čia galime užčiuopti vieną iš priežasčių, kodėl pamaldus žmogus nėra populiarus, būtent dėl savo per didelių reikalavimų savo aplinkai. Šis reiškinytis turi labai galias istorines šaknis. Senojo Testamento visuomenėje buvo labai pamaldžių asmenų, kurie buvo ir pranašai. Jie reikalavo iš savo aplinkos didesnio tikėjimo išpažinimo. Dėl to jie

visuomeninių organų buvo įkalinami ir net žudomi. Kiti, kaip pranašas Elisas, buvo sėkmingesni ir savo stebuklais sugebėjo nugalėti Baalio kunigus ir net suorganizuoti jų persekiojimą bei sunaikinimą. Tačiau, kai pranašas pasitraukė vienišumon, jis iš Dievo gavo labai vaizdžiai išreikštą perspėjimą. Jam buvo parodyta ir pasakyta, kad Dievo galia pasireiškia nei audros, nei ugnies forma, bet labai tyliu šlamėjimu, kurį gali išgirsti pamaldus žmogus (3 Kar 19, 11-13). Taigi iš S. Testamento galime gauti labai naudingą ir vaizdingą pamokymą pamaldžiam žmogui. Tokiam žmogui, kaip ir kiekvienam kitam, galioja saikingumo, protinumo ir ypač meilės reikalavimai.

Tačiau yra ir kita pamaldaus žmogaus nepopuliarumo priežastis. Pamaldumas, iš esmės žiūrint, kaip žmogaus santykiavimas su Dievu, išeina iš siaurai suprastos, t.y. vien natūralios, žmogaus reiškimosi srities. Malda yra antgamtinė apraiška.

Tačiau malda, būdama dieviško plano gelbėti žmonių dalis, negali nesusilaukti žmogaus laimės priešo, piktosios dvasios, dėmesio ir

įsiterpimo. Graham Greene sako, kad net tokia žmogiška apraiška, kaip lytinė dviejų žmonių meilė, nėra per mažas objektas piktosios dvasios pastangoms griauti žmogaus laimę. Ji stengiasi, ir dažnai sėkmingai, tą iš esmės dievišką apraišką, kuri yra meilė, įvairiausiais būdais iškreipti ir sugadinti. Bet jeigu tokia aktyvi yra piktoji dvasia griauti žmonių meilės santykius, tai tikrai ji labiau stengiasi iškreipti žmogaus maldos apraiškas, padarydama jas nesimpatiniškomis. Tai ji greičiausiai daro abiem pusėms: ir patį besimeldžiantį paskatindama į įvairius iškrypimus, ir, antra vertus, jo aplinkos žmonėms besimeldžiantį žmogų pristatydama kaip vienu ar kitu atžvilgiu nepriimtina. Štai dėl ko pamaldumo apraiška žmonijoje yra nuolatiniame užpuolimo ir iškreipimo pavojuje.

Vienas iš labiausiai tiesioginių piktosios dvasios maldingumui kenkti būdų yra jos noras nuteikti žmogų, kad jis nemėgtų melstis. Ji maldai nusiteikusį žmogų išgąsdina, pakišdama mintį, kad maldingumas yra sausas asketizmas, neturįs sąryšio su jo tikrais uždaviniais.

Kai paminime žodį „asketizmas“, tai ta proga susitinkame su kita priežastimi, dėl ko pamaldumas yra nemėgstamas. Galbūt ir piktoji dvasia, per daug glaudžiai sujungdama pamaldumą su asketizmu, turi tikslą žmones atgrasinti nuo pamaldumo. Žinoma, tam tikro asketizmo maldininkui reikia. Vienas iš būtinų asketiškumų maldininkui yra ištesėjimas maldoje. Guardini trumpos maldos nelaiko tinkama malda. Maldai reikia tam tikro ištesėjimo. Tai yra mūsų prigimties reikalavimas. Mat mūsų prigimtis yra tęstinumas: mes tęsiames per metus, dienas, valandas. Dėl to ir mūsų pamaldumui reikia tęstinumo. Tačiau iš tos priemonės nereikia daryti tikslo ir manyti, kad juo ilgiau meldžiamės, juo malda yra geresnė. Taip pat ir nuovargis maldoje nėra gero maldingumo reiškiny.

Guardini drįsta sakyti, kad jei esi per daug išsisėmęs, tai maldai netinki. Taigi malda turi laikytis sveiko žmogaus prigimties reikalavimo. Nieko nereikia pertempti. Ir kitas vertas dėmesio pamaldaus gyvenimo mokytojas grafas von Huegel savo giminaitei pataria būti saikingai maldoje. „Jeigu mes norime, kad mūsų polėkis neišblėstų, turime būti saikingi net maldoje“ (127 psl.). Jis jai pataria neperdėti savo apsilankymų katedroje.

Taigi, jei mes svarstome klausimą, dėl ko pamaldus žmogus yra nepopuliarus, tai kaip tik dėl to, kad jis, būdamas labai persiėmęs savo santykiavimu su Dievu, pamiršta ir apleidžia kai kuriuos natūralius savo gyvenimo reikalavimus. Dėl to Guardini, kalbėdamas apie pamaldumą, jaučia pareigą užsiminti ir apie atvangą bei rekreaciją. Tai yra būtina ypač tiems, kurie linkę pamaldumą sujungti su asketine įtampa.

8. Ar galima atstatyti pilnumą?

Sutikus su pamaldumo ir atvangos klausimu, natūraliai iškyla sekmadienio šventimo klausimas. R. Guardini apie tai kalba. Jis tai vadina net sekmadienio atstatymo reikalu, skatindamas rimčiau žiūrėti į tai, bet tikslesnių patarimų neduoda. Jis skatina džiaugtis Dievu, esant jo akivaizdoje.

Tačiau tai sakant, galima užčiuopti ir tai, kur glūdi sekmadienio pilnumos trūkumas. Tikintis žmogus, dalyvavęs sekmadienio Mišiose, po to vakare, susitikdamas su draugais, yra ne tas pats žmogus, kuris dalyvavo Mišiose. Tuo nenorima pasakyti, kad jo pasilinksminimas būtų nedoras. Ne. Tačiau jis pats nemato sąryšio tarp savo santykio su Dievu ir savo pasilinksminimo.

Šiuo atveju mes pastebime labai gilią mūsų modernios vakarietiškos kultūros spragą. Kultūros istorikas J. Huizinga, parašęs išsamią

studiją apie žaismingumo vaidmenį žmonių kultūrai, apie modernią visuomenę sako, kad “profesionalumo dvasia nebeturi daugiau tikros žaidimo dvasios. Jai trūksta spontaniškumo ir nerūpestingumo” (Homo Ludens, London, 1949, 197 psl.). Tą dvasią Vakarų kultūra prarado ypač su 19 šimtmečiu. Nors Huizinga labai gerai nevertina Vidurmažių kultūros, tačiau pripažįsta, kad Viduramžyje buvo gyvas žaismingumas. Klasicizmą, romantizmą ir rokoko kultūrą jis kaltina už tai, kad ji užkrėtė Vakarų kultūrą melancholijos dvasia. Taip jis aptaria tą “laiko dvasią”, kuri Europoje susiformavo 18 šimtmečio viduryje.

Baroko kultūrą Huizinga laiko net per daug žaisminga. Tai yra 17 šimtmečio civilizacija. Tačiau baroko kaltė yra ta, kad ji visus dalykus pertempė. Viena iš labai charakteringų baroko perdėjimo apraiškų buvo ta, kad vyrų drabužiai buvo pasidarę puošnesni už moterų (183 psl.).

Iš šios apžvalgos galime suprasti, prieš kokį plataus masto uždavinį stovime, jei norime grąžinti sekmadieniui jam priklausančią prasmę, t.y. jo religingumą ir džiaugsmingumą.

Norint laimėti sekmadieniui priklausančią prasmę, būtų pastanga išbraukti iš modernių dorybių sąrašo liūdesio ir depresijos dvasią. Iš tikrųjų, kaip matome iš Huizingo apžvalgos, pesimizmas yra nejučiomis įslinkęs į modernios visuomenės dorinių nusiteikimų tarpą. Tikinčiam žmogui nėra būtina būti prislėgtos dvasios. Netenka abejoti, kad ši iš abejingumo kilusi dvasia turi sąryšį su labai išryškinta Vakarų kultūros laisvės dvasia. Laisvė, tapusi vadovaujančia žmogaus mintimi, savo esme yra linkusi palikti žmogų abejingumo būklėje, o abejingumas neskatina žmogaus nei veiklumui, nei apsisprendimui. Taip teigdami, nenorime čia pasakyti ką nors priešingo laisvės principui. Gal greičiau norima atkreipti dėmesį į tai, kad

laisvas apsisprendimas yra žmogiškos prigimties aukštuma, kuri neįmanoma išaiškinti kitaip, kaip tik tuo būdu, kad ji žmogui yra suteikta ne kieno kito, o paties Dievo. Laisvės principo negalima išvesti iš evoliucinės žmogaus prigimties tėkmės, į ką modernus žmogus yra labai linkęs.

Liūdesio dvasia, įslinkusi į religinį galvojimą, yra nemažai pakenkusi tinkamam krikščionybės supratimui. Ji kliudo krikščioniškas tiesas priimti jų nominaline prasme. Visoms tikėjimo tiesoms, kurios iš esmės yra žmogų džiuginančios, yra uždėtas savotiškas duslintuvas, tartum smuikui uždėta surdina (“surdinka”), kad jos liūdnei skambėtų. Dėl to daugybė linksmybų bažnytinių himnų moderniam žmogui atrodo kaip nesuprantama seniena arba kaip koks nesavas dalykas. Ne tik krikščioniški himnai, bet net psalmės turi daug linksminančių ir džiuginančių posakių.

Sekmadienį švęsti neįmanoma pačiam vienam. Sekmadienio šventimui nepakanka asmeniško džiaugsmo. Tam reikia visuomenės, su kuria mes kasdien gyvename ir bendraujame. Tokios visuomenės narius mes priiame kaip mūsų šeimos narius, kaip mūsų bendradarbius, kaip mūsų idėjos draugus ir net kaip mūsų pasilinksminimo dalyvius, bet kartais mums trūksta to mūsų artimųjų supratimo ir priėmimo, kad į juos žiūrėtume kaip į mūsų mistinio ryšio su Dievu ir su Kristumi dalininkus.

Bet kaip tai pasiekti? Tai nėra paprastas uždavinys. Atrodo, kad tas uždavinys yra susijęs su kitu, ne mažiau svarbiu uždaviniu — išmokyti melstis už kitus. Mes mokame melstis už kitus, kai yra iškilęs koks nors reikalas, kai mes prašome Dievą jiems sveikatos, ar kai gresia jiems kokia nelaimė, ar kai norime jiems pagelbėti jų profesiniuose reikaluose. Tačiau šitokios maldos neužtenka, norint pasiekti tikamesnį sekmadienio šventimą. Reikia melstis

už kitus, dėkojant Dievui, kad jie yra čia. O tai nėra taip paprasta. Juk tie žmonės gal yra mums įkyrėję, nes jie yra skirtingi nuo mūsų, yra riboti, turi visokių teisėtų ir neteisėtų trūkumų. Tačiau jeigu mes norime sugebėti kartu su jais linksmintis, turime priimti juos kaip mistinio Kristaus kūno narius, nepaisant jų silpnybių. O tuos silpnuosius reikia priimti dar su didesniu rūpestingumu, negu tuos, kurių trūkumų nematome. Taip moko popiežius Pijus XII savo enciklikoje apie Mistinį Kristaus Kūną.

Į tai verta kreipti dėmesį, ieškant prasmingo sekmadienio šventimo. Bet mūsų kultūros žmogui tai nėra lengva, nes jis šventę yra linkęs jungti ne su bendravimu su kitais, o su asmenišku savo išgyvenimu. Toks žmogus jaučiasi vienišas. Tai galime išskaityti ir iš Vinco Natkevičiaus komentaro apie vokiečių filosofą Helmut Kuhn. Jis šventę jungia su menu. “Negalėdami gyvenime apsieiti be švenčių, kartu negalime apsieiti be meno ir grožio” (Krantai, 1990 m. liepa - rugpjūtis, 62 psl.).

Galime susilaikyti šia proga nuo svarstymo, kiek menas ir grožis padeda šventę sujungti su palaima, tačiau manome, kad pagrindinis žmogaus linksmintojas yra vis tiek ne kas kita kaip kitų žmonių bendrija. Tą mintį išskaitome iš vieno šv. Tomo Akviniečio komentaro apie dangaus laimę. Dangaus laimę jis supranta kaip bendruomeninę ar visuomeninę laimę, nepaisant to, kad pagrindinis

laimės danguje šaltinis yra pats Dievas. Bet iš to negalima išvesti, kad ir žemėje laimės ieškodami mes negalime apsieiti be vienokios ar kitokios bendruomenės. Tomas Akvinietis sako, kad “visų palaimintųjų laimė glūdi jų jaukume, kad draugija yra labiausiai džiuginantis dalykas”. Toliau jis sako, kad “tinka, jog vieno laimė ir džiaugsmas būtų didinami visų džiaugsmu”.

Negalima iš akių praleisti sąryšio, gerai paliudyto tautų kultūrose, kad yra gyvas ryšys tarp aukojimo Dievui ar dievams ir pasilinksminimo. Labai aiškiai tai yra paliudyta S. Testamento aukojimuose, kur dalis Dievui aukojamos mėsos buvo skiriama suvalgyti tos aukos dalyviams. Panašų paprotį būtų galima atsekti įvairiose religijose.

Modernioje kultūroje išnykstant ar išnykus aukojimo pamaldumui, aukojimas yra pasilikęs sujungtas tik su asketizmu, dėl to nėra tinkamas jungti su pasilinksminimu. Čia kaip tik iškyla pamaldumo problema. Maldingumo negalima neatjungiamai sieti su asketika. O jeigu tai daroma, tai kartu su tuo pamaldumas išjungiamas iš gyvenimo. Dėl to, norint modernioje visuomenėje atgaivinti Dievui aukojimo dvasią, verta tai daryti kartu su optimistiniu šventės supratimu. Tai tinka daryti dėl to, kad žmogus gerai nusiteikia, kai pasijunta galįs kitam duoti ką nors vertingo. Tad aukojimas ir pasilinksminimas turi psichologinių duomenų eiti kartu.

KUKLIOJI

ŠIRDIEČIŲ

VADOVĖ

Ses. Antanė Kučinskaitė

Su didele pagarba Lietuvos Svč. Jėzaus Širdies tarnaičių kongregacijos seserys mini Motiną Teodorą, vadovavusią Kongregacijai sovietų okupacijos metais.

Sunkus tada buvo seserų vienuolių gyvenimas. Netekusios bendruomenės lizdelio, po vieną, po dvi prisiglaudusios svetimų žmonių kaimynystėje, okupantų ateistų siautėjimo įbaugintos seserys baiminosi palaikyti ryšius su vyresniosiomis, tiksliau sakant, — su einančiomis vyresniųjų pareigas seserimis. Kurį laiką be prošvaisčių seserys šiaip taip vegetavo pogrindyje, neturėdamos teisėtų vyresniųjų. Kas gi ryšis organizuoti generalinę kapitulą; kas gi nebijos slaptų rinkimų?

Ir štai tokiam rizikingam žingsniui 1966 metais ryžosi kukli sesuo Teodora! Organizuodama rinkimus, anaip tol ji nemanė, kad generalinės vyresniosios pareigų našta galėtų kristi ant pačios or-

Ses. Teodora Kriaučiunaitė

ganizatorės pečių. O balsavimo rezultatai Teodorą nepaprastai nustebino — didele balsų persvara kuklioji sesuo išrenkama Švč. Jėzaus Širdies tarnaičių kongregacijos vyresniąja!

Kapitulos dalyvės sveikina išrinktąją Teodorą, pagerbdamos tradiciniu titulu Motina. Teodora kukliai šypsosi, stebisi, — kas gi čia įvyko?! Pagaliau nedrąsiai prataria: “Gyvenimo ironija! Man, tokiai žiopei, — ne pagal jėgas našta! Žioplesnės mat neberado!..”

Žodžiai, kuriais Teodora, gavusi sunkias, kartu ir garbingas pareigas, išreiškė savo nuostabą, buvo tikra jos sielos aimana. Niekas neabejojo iš širdies einančiu sesers Teodoros nuolankumu. Kartu gyvenančiai seselei ji dar pasiguodė: “Kas aš?! Iš mažens buvau labai nedrąsi. Tiesiog bijojau žmonių... Niekuo nepasižymėjau. Net maniau esanti niekam tikusi”.

Nuolankumas buvo ryškiausia Teodoros dorybė, kaip pridera tikrai Jėzaus Širdies tarnatei. Tokią prisimena ją senosios seserys kaip eilinę širdietę, tokia ji išliko ir vadovaudama visai Kongregacijai. Į reiškiamą pagarbą ji nekreipė dėmesio, pagyrimai jai nedarė įspūdžio. Jei kas ją pakritikuodavo, nuoširdžiai padėkodavo. Kai Dievas jai atsiųsdavo kokių nemalonumų, nesusipratimų, kantriai juos pakeldavo, net džiaugdavosi, išreikšdavo dėkingumą.

“Nebijokite, sesutės, vienos kitoms pasakyti, ką negerai darome”, — patardavo seserims ir dar pridėdavo: “Ir man prašom pasakyti! Aš daug darau klaidų!”

Taigi Viešpats pažvelgė į nuolankią tarnaitę, išrinko ją iš kitų ir apipylė malonėmis. Ta malonių gausa gaivino visas širdietes.

Kas gi buvo ta kuklioji sesuo Teodora, kuriai Apvaizdos lėmimu teisėtai atiteko Švč. Jėzaus Širdies tarnaičių kongregacijos vairs sovietų okupacijos sąlygomis?

Teodora Kriaučiunaitė gimė 1910 m. Linkuvos valsčiuje, Blėkonių kaime, gausioje valsctiečių šeimoje (keturi broliai ir keturios seserys). Baigusi Linkuvos gimnaziją, įstojo į Kauno aukštąją meno mokyklą. Pastebėję studentės Teodoros meninius gabumus, mokyklos dėstytojai ir vadovybė patarė jai gilinti meno studijas Šveicarijoje. Tačiau Teodora buvo suplanavusi kitokią ateitį. Dar pirmaisiais studijų metais ji pajuto vidinį balsą, skatinantį ją savo jaunystę ir visą gyvenimą paaukoti Dievo garbei. Įstojo į slaptą Švč. Jėzaus Širdies garbintojų vienuoliją, oficialiai pasivadinusią Moterų kultūros draugija). Matydama, kad šios vienuolijos įsteigtoje Kaune Mergaičių mokytojų seminarijoje trūksta piešimo mokytojų, sesuo Teodora, atlikusi širdiečių noviciatą, bet dar nebaigusi meno studijų, suprato reikalą nedelsiant imtis pedagoginio darbo.

Nelengva buvo jaunutei kukliai studentei Teodorai ryžtis kaip pedagogei stoti prieš klasę

busimųjų mokytojų, ypač bebaigiančių mokslą ketvirtakursių. Piešimo mokytojos Teodoros mokinė (dabar senutė pensininkė) pasakoja: “Buvau jau paskutiniame Mergaičių mokytojų seminarijos kurse, kai 1932 metų rudenį direktorė M. Galdikienė supažindino mūsų kursą su piešimo mokytoja T. Kriaučiūnaite. Mergaitės kritišku žvilgsniu pasitinka direktorės pristatomą naują pedagogę, ir vos pradėjus jai kalbėti, pastebi, kad ši dailininkė, matyt, bus ne tokia kaip kiti mokytojai. Paprastai pedagogo laikysena, rodos, bylote byloja: “Jūs gerbkit manel!” O naujoji mokytoja, kukliai atsistojusi prieš klasę, glostančiomis akimis tarytum ieško kelio į mokinių širdis, tyliai, mintimis reikšdama savo pageidavimą: susidraugaukim!..

Seminarijos mokinės abiturientės iš karto supranta sesers Teodoros laikysenos prasmę, įvertina švelnią jos taktiką. Kuo toliau, tuo labiau išryškėja jaunosios piešimo mokytojos meniniai gabumai, laki vaizduotė ir tikrai draugiška laikysena. Paprastai pedagogai drausmę palaiko griežtumu, o jaunutė mokytoja Teodora, spinduliuojanti meile, be jokių pastangų laimi išdykusių mokinių palankumą. Bendra mūsų kurso mokinių nuomonė vis stiprėjo — gabią, kartu ir kuklią piešimo mokytoją reikia ne tik gerbti, bet ir mylėti! ” — susimąščiusi baigia savo pasakojimą buvusi dailininkės Teodoros mokinė.

Dar sėkmingiau dėstė piešimą sesuo Teodora 1933 metais širdiečių įsteigtoje mergaičių gimnazijoje, ypač pradinėse jos klasėse. Ji nepaprastai mylėjo vaikus, o vaikai juto švelnią, motinišką jos širdį.

Dailininkė Teodora nesitenkino vien piešimo pamokomis gimnazijoje. Mielai sutiko dėstyti dar tikybą širdiečių pradžios mokykloje. Tada buvo neįprasta — mokyti tikėjimo dalykų ne kunigui! Tačiau sesuo Teodora ramiai, nesijaudindama ėmėsi šio atsakingo uždavinio, pasitikėdama dangiška palaima. Matyt, Šventoji Dvasia ją nuteikė dėstyti tikybą savitu,

Kristus atleidžia nusidėjėlei.

Ses. Teodora

išradingu metodu. Pati išgalvoja, pati pasidaro įvairių vaizdinių priemonių. O ir čia pat, pamokos metu, spalvota kreida, taikliais brūkšniais pavaizduoja lentoje tai, apie ką ji pasakoja... Net žiopteli vaikai iš nuostabos, kai per porą minučių išryškėja lentoje spalvotas Kristus, Švč. Mergelės Marijos ar Angelo Sargo vaizdas...

1940 metų rudenį, okupantams komunistams suvalstybinus privačias mokyklas, mokytoja T. Kriaučiūnaite iš Kauno perkeliama į Linkuvą. Taigi Dievo Apvaizdos lėmimu ji buvo paskirta dėstyti piešimą toje pačioje Linkuvos gimnazijoje, kurią pati buvo baigusi. Lin-

kuvoje labiausiai išryškėjo dailininkės Teodoros ir meniniai, ir pedagoginiai gabumai.

Mokyklos direktorius P. Bučinskas (anaipol ne komunistinių pažiūrų!) buvo labai reiklus pedagogas. Jam rūpėjo viskas: ne tik per pamokas dėstomi mokslo dalykai, bet ir įvairūs kultūriniai bei auklėjamieji renginiai. Reikalavo, kad klasių rengiami pasilinksminimai nebūtų tušti, kad meninė jų programa keltų kultūrinį lygį bei patriotinį sąmoningumą.

Priėjo eilė ir piešimo mokytojos T. Kriaučiunaitės auklėtinių klasei. Ne tik mokytojams, bet ir aukštesnių klasių moksleiviams kilo abejonių — argi ko įdomaus galima tikėtis iš tokios tylios, kuklios auklėtojos ir jos vadovaujamos paauglių klasės!

Ir kokia staigmena! Kukliosios mokytojos klasė — nuostabiai kūrybingą, puikią programą parengusi! Scenoje — paslaptingas Lietuvos laukų vaizdas: pakrypę kryžiai, samanoti koplytstulpiai, susimąstę Rūpintojėliai... Tolumoje, prieblandoje, — vaidilos su kanklėmis, šventąją ugnį kurstančios skaisčiosios vaidilutės... O kai prabilo vaidilos ir ausis suvirpino švelni kanklių melodija, — nuščiuvo visa salė...

Mokytoja T. Kriaučiunaitė įkvėpė auklėtiniams mintį kūrybiškai inscenizuoti Maironio „Jaunosios Lietuvos“ fragmentus. Iki ašarų jaudino ne tik mokinius, bet ir mokytojus didingai ištarta okupacijos metų frazė: „O tačiau Lietuva juk atbus gi kada!..“

Plojimai, ovacijos!.. Visus sužavėjo pakili patriotinė nuotaika, puiki režisūra, o labiausiai — dailininkės Teodoros kartu su auklėtiniais pieštos, išradingai sukonstruotos dekoracijos...

1943 metais sesuo Teodora išsikėlė gyventi į Vilnių. Čia kurį laiką mokytojavo, tapybos darbų gaudavo iš „Dailės“ kombinato. Pajutusi esanti persekiojama, turėjo ieškotis nekrintančio į akis taikomosios dailės darbo saldainių fabrike, žaislų kontoroje...

Turėdama kiek daugiau laisvo laiko, sesuo Teodora talkindavo bažnyčioms — rašinėdavo skelbimus, papuošdama dailiomis vinjetėmis, neretai ir stambesniais religiniais piešiniais.

Jėzuitas Tėvas Garuckas pasakojo: „1947 metais paprašiau dailininkę Teodorą nupiešti Vilniaus Šv. Jono bažnyčiai rekolekcijų skelbimą. Ji nupiešė įspūdingą Kristų, rankas sunėrusi, nuo kalno žiūrintį į Vilniaus miesto panoramą. Apačioje užrašė: „Naktis dengia žemę, o tamsuma — tautas... Kur tu eisi be manęs?!“ Tada daug kas sakė: „Vien į tokį paveikslą pažvelgęs, susimąstai“. O kunigas J. Vaičiūnas trumpai apibūdino: „Toks skelbimas — tikras pamokslas!..“ Ir suplaukė tada pilna Šv. Jono bažnyčia jaunimo...

Dailininkė Teodora buvo Dievo apdovanojama įvairiais meniniais gabumais — domėjosi visomis dailės sritimis bei šakomis. Vis dėlto juto, kad nei skulptūra, nei keramika, nei grafika, juo labiau taikomosios ar dekoratyvinės dailės sritys jos netraukia.

Studijuodama meno mokykloje, sesuo Teodora greit pajuto savo meninius polinkius ir nesvyruodama taikliai pasirinko tapybos specialybę. Žymaus tapybos dėstytojo, kartu ir garsaus akvarelisto Kajetono Skėriaus įkvėpta, imasi ir akvarelinės tapybos. Pati nustemba pasisekimu: diena kita — ir štai neblogas akvarelinis naturmortas!

Alyvų puokštė, pamerкта vazelėje, Linkuvos kolegų mokytojų buvo įvertinta kaip nuostabiai pavykęs akvarelės kūrinys. Ne vienas ir vilnietis meno mėgėjas pageidavo įsigyti tokį puikų naturmortą. Dailininkė Teodora lengva ranka tenkino pageidaujančius — yra nuliejusi gal visą dešimtį šio akvarelinio kūrinio variantų ir padovanojusi savo bičiuliams.

Vis dėlto akvarelistė Teodora nedaug tėra nupiešusi naturmortų — labiau jai patiko peizažų tematika. O labiausiai Teodorai sekėsi akvarele tapyti portretus.

Dar nebaigusi meno studijų, dailininkė Teodora buvo pripažinta kaip gabi portretiste. Kiek ji yra akvarele nuliejusi ir aliejiniais dažais nutapiusi portretų, — sunku pasakyti. Savo darbais niekada nesigirdavo ir jų neskaičiuodavo.

Ypač mėgo piešti senus žmones. Pamato išraiškingesnių bruožų močiutę, senuką, taip ir knieti Teodorai pasikviesti juos papozuoti. Kartais, būdavo, atsiveda iš gatvės visai nežinomą senatvės slegiamą žmogų, kukliai jį pavaišina ir čia pat, besikalbėdama su juo, mėgina pagauti ir atvaizduoti jo veido bruožus, išraišką, atspindinčią vidaus išgyvenimus...

Ne viena sesuo širdietė dėkinga dailininkei Teodorai už akvarelinius motinos, tėvo portretus.

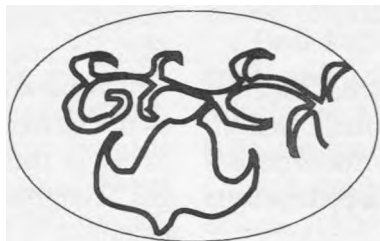
Dailėtyros specialistai teigia: jei dailininkas gabus portretistas, tai ir jo kūrinuose vaizduojami žmonės pasižymi išraiškingumu, savitais veido bruožais, atspindinčiais sielos individualybę. Dailininkės Teodoros akvareliniai portretai buvo lyg parengiamosios pratybos tolesniam jos gyvenimo tarpsniui. Meninė patirtis, laki vaizduotė, o svarbiausia, — jos dvasinė branda skatino dailininkę ryžtis svarbiam kūrybiniam užmojui — visas jėgas ir laiką aukoti bažnytiniam menui.

Akvarelinių kūrinių amžius neilgas. Be to, jų didelių nėra kaip ir piešti, tad noroms nenorams dailininkei Teodorai reikėjo atsisakyti pamėgtosios akvarelės ir imtis plataus masto aliejinės tapybos — didžiulių paveikslų bažnyčioms.

Parapijų kunigai neduodavo Teodorai ramybės — vis kviesdavo atvažiuoti pasižiūrėti, kaip okupacijos metais apleistos bažnyčios šaukte šaukiasi dailininkų rankos.

Keliasdešimt metų dailininkė Teodora tapė didžiulius paveikslus, puošė bažnyčių skliautus kūrybingomis freskomis. Štai Anykščių bažnyčios presbiterijoje akį patraukia išraiškingas šventojo popiežiaus Pijaus X paveikslas, antroje presbiterijos pusėje — jaunuolių mylima šventoji Marija Gorėti. Su didele meile dailininkė Teodora piešė Barklainių koplyčios (Ramygalos parapijoje) Švč. Mergelės Marijos paveikslą. Jos tapytų paveikslų matom gimtosios parapijos Linkuvos bažnyčioje, Vilniaus priemiesčio Jueruzalės, taip pat Dūkšto, Ceikinių, Kabelių ir daugelyje kitų bažnyčių. Ypač daug Teodora pasidarbavo Telšių liaudiškai vadinamoje Mažojoje bažnyčioje, piešdama skliautų freskas. Nors vėžio liga jau buvo įsigalėjusi organizme, tačiau nepaisydama skausmų, aukštai užsilipusi ant pastolių, iškėlusi rankas, dailininkė Teodora kantriai piešė išraiškingus Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų vaizdus.

Bažnytiniam menui dailininkė buvo atsidavusi visa širdimi. Dirbo labai susikaupusi, pasitikėdama dangaus pagalba, o ne savo gabumais. Labai nuoširdžiai prašydavo pasimelsti, kad jos darbą laimintų Dievas. Būdavo, patyliukais prieina ji prie bažnyčioje besimeldiančio ar apžiūrinėjančio jos piešiamą paveikslą, kad ir nepažįstamo žmogaus, ir paprašo: “Labai prašau Jus, jei galite pasimelsti, kad šitą paveikslą nutapyčiau Dievo garbei”. (B.d.)

ŽMOGAUS BŪTIES PROBLEMOS XX AMŽIUIJE

(Mintys, paskaičius Valentiną Gustainį)

Rita Danilaitė

Žmogus. Pasaulis. XX amžius. Mokslas. Pažinimas. Pasiekimai ir laimėjimai...

Gyvosios ir negyvosios gamtos paslaptys paverčiamos trumpa ir šalta skaičių, santykių, formulių seka. “Popierine” tapusi gamta.

Technika. Kompiuteriai, galaktikos ir supergreitos mašinos. Kai pasaulį gali pamatyti, neišeidamas iš kambario.

Kodėl XX amžiuje neįmanomas Bastilijos šturmas? Todėl, kad nebūtų kam tai daryti, — visi susirinktų prie televizorių pažiūrėti, kaip viskas atrodo...

Švietimas. Suskaidytas į tūkstančius sričių. Kai biologas nesupranta biologo. Integracija nesusikalba su diferenciacija. Žodžiai, nesuprantami paprastam eiliniam žmogui.

Ir civilizacija. Pasikausčiusi tokia nuostabi technika. Ir vis bandanti įspirti žmonijai. Černobyliu. Ozono skylėm. Sudarkytos gamtos katastrofomis.

Ta “dėželinė” civilizacija. Uždariusi žmones daugiaaukščiuose dangoraižiuose, prabangiose vilose ir lūšnų kvartaluose. Atitverusi juos sienomis, užrakina lūpas ir širdis, perlieja šalta tarpusavio nesupratimo banga.

Į fantastinį romaną ar sarkastišką komediją tampa panašus gyvenimas. Kai daugiausia savo poilsio valandų savo jausmų, minčių ir energijos žmogus paskiria... Tik ne žmogui. Tarsi duoklę visa tai jis atiduoda mokslui, technikai, — knygoms, laikraščiams, mašinoms, telefonui, televizijai — negyviems daiktams. Ir pats tarsi tampa jų dalimi. Tampa daiktų vergu.

O kitas žmogus? O jis pats? Lieka nutolę, svetimi. Nesupratę vienas kito. Su tuštuma širdy. Vėl ir vėl pasimetę rūpesčiuose, darbuose. Užgožti nepralenkiamos technikos amžiaus skubos...

Ir vis dėlto kartais tas rūpesčių sugniuždytas žmogus sustoja. Prie lango. Tamsioj naktį. Ir susimąsto.

Miesto žiburiai ir žvaigždėtas dangus. Žmogus žvelgia į jį ir supranta savo vienišumą. Pasijunta atskirtas nuo visko — nuo draugų, artimųjų, nuo namo sienų. Vienas pats savyje, savo vieatvėje. Ir žino, kad už jo ir priešais jį — tuščia. Nėra nieko tikro. Dirbitnės sienos. O jis čia, jis pats vienas — vienas savyje. Ir dangus. Žvaigždėtas. Užburiantis. Jo grožis, harmonija — ar tam, kad padėtų išverti, saugotų

nuo savižudybės... O gal ne. Gal į jį žiūrint — lengviau numirti?..

Tad, “kokia prasmė gvildinti filosofinius klausimus, kai nuostabioji technika, išugdyta fizikos, matematikos ir chemijos mokslų, gamina stulbinančias elektronines skaičiavimo ir matavimo mašinas, kurios sugeba dirbti daug greičiau ir tiksliau už jas pagaminusius gudriausius žmones?” — klausė Valentinas Gustainis dar 1963 metais...

Kokia prasmė filosofuoti šiame susvetimėjimo amžiuje?

Filosofija. Kas ji? Gal bandymas pasislėpti po gražių žodžių skraiste? O gal tik bėgimas nuo savęs? Ar nuo pasaulio. Žiauraus pasaulio. Kokiu jį padarė žmogus. Pasistatęs savyje sienas. Įspraudęs save į prievartos, nepasitikėjimo, apgaulės rėmus. Nusigręžęs nuo dūstančios gamtos šauksmo. Matydamas tik išorę, paviršių, formą. Užsidaręs nenatūraliame kasdienybės kalėjime.

Ir nesinori būti labai protingu. Tokiame pasaulyje geriau būti kvailam ir nematyti absurdo jame. Tai irgi bėgimas. Tai irgi bandymas pasislėpti. Pasislėpti neįmanoma.

Esi čia ir dabar. Esi vienas, nuogas ir atviras. Tiesiai priešais *Dievo* veidą. Kurio nebematai. Pamiršęs, kad Jis priešais, kad Jis visada čia. Nepanaikinamas. Nepaslepiamas. Neliečiamas. Kaip ir tu pats — nesunaikinama siela, bėganti ir kenčianti. Abejojanti. Kas tikra, o kas — ne? Nežinai, klausai, ir niekas neatsako. Aplink tylą. Užsimiršimas. Abejingumas tavo kančiai.

Spręsti ir atsakyti turi *Pats*. Esi vienas ir unikalus. Viskas prasideda ir baigiasi čia, tavyje. Pasijunti toks mažas ir menkas prieš didingą Kosmoso harmoniją. Ir tuo pačiu esi viskas. Būtina pasaulio dalis. Trapus lyg saulėlydis, laikinas kaip naktis, švelnus kaip gėlės žiedlapio. Nepakeičiamas kaip šiaurinė žvaigždė danguje. Kąkam labai reikalingas. Nuolat reikalingas. Kaip meilė. Begalinis. Nesibaigian-

tis. Savo dvasios troškimu. Suprasti. Mylėti. Tobulėti.

Tu — tuščias ir skaidrus indas. Atiduotas pasauliui. Kad gertum. Kad siurbtum į save jį. Kad surinktum viską iki paskutinio lašo. Sukurtum save. Kaip pilną indą. Ir kaip mažą lašelį. Visatos inde.

Esi dieviškas. Ir esi dulkė. Nuostabiai gražus ir neapsakomai trapus. Tai — Gyvenimas. Su smurtu, su meile. Su žaizdom — kūno ir dvasios. Savimyla, sužvėrėjęs, pavydus. Sudraskytum save iš neapykantos kitų laimei. Kaip vėžinė ląstelė rydamas kitus, žudai save. Neapkenti savęs. Kvailys. Pakėlęs ranką prieš save. Nužudai Visatą.

Pamilki. Nesi teisink epocha, laikais. Nes tu — gali. Tavyje — viskas. Tau duota galimybė. Pasirinkti. Pajusk. Išgirsk. Savo VARDĄ. ŽODĮ. LIKIMĄ. Ir pamilki žmones, pasaulį — kaip savo žaizdą...

Taip norisi sugriauti tas vidines sienas, statytas per pusšimtį ne tik fizinės, bet ir dvasinės prievartos okupacijos metų.

Kai melas jau į kraują įaugęs. Ir baimė. Savęs laisvo. Bet jau nebenori savęs tokio — sukaustyto, suvaržyto belaisvio. Tegul griūva sienos. Gal po griuvėsiais atrasi savo tikrąjį Aš. Kaip spindulį pasaulio šviesoje. Išdrįsusį pasirinkti savo kelią. Išdrįsusį būti laisvu. Būti savimi.

Atsiverti žemei. Atsiverti dangui. Atsiverti žmogui. Savo vartus. Nepasitikėjimo vartus. Sugriauti juos ir išeiti. Ir nebijoti, kad būsi nesuprastas. Išeiti, kad pamatytum naują pasaulį. Ne pro klaidų, nuodėmių ar vergystės purvu apdrėbtus akinių stiklus. O savo gyvomis akimis. Amžinybės akimis.

Išeiti, kad suprastum, jog būtis — tai tu. Ir esi ne tam, kad turėtum, o kad duotum. Pradžiugintum. Kad prašviesintum kitam žemišką kelią, atneštum šypseną.

Kad padėkotum ne tik už laimę, ne tik už dovaną. Juk ašara, skausmas — taip pat pras-

ŠVĘSK!

Aldona Puišytė

Septinta diena — šventa Viešpaties diena. Skirta sielos atgaivai, susitelkimui ir poilsiui. Ji mums primena, kad Dievas-Kūrėjas septintą dieną “ilsėjosi po visų darbų” (Pr 2,2). Ir paliko mums Įsakymą: Sekmadienį švęsk! Ši diena primena ir Išganytojo Jėzaus Kristaus prisikėlimą iš numirusiųjų. Tai žmogaus atsigręžimo visa širdimi į Dievą dieną. Pašventinanti mūsų sielas, apšlakstanti dangiškuoju ysopu šv. Mišių metu. Paruošianti visos savaitės darbams.

Menu vaikystės šventadienius. “Sekmadienį švęsk!” — žinojo ir besąlygiškai vykdė mano kaimo žmonės šį šventą Dievo Įsakymą. Būdavo, keliai tėvai prieš saulelės patekėjimą. Apeina gyvulėlius. Žadina vaikus, rengia šventadienio rūbais. Ir patraukia visi keliais ir takeiliais į bažnyčią. Štai jau baltuoja spindinčioje dangaus mėlynėje pro žalias medžių viršūnes

iškilęs bažnyčios bokštas. Gaudžia aidi varpas senoje varpinėje. Mano širdis šokteli iš džiaugsmo. Juk barstysiu šiandien gėles prieš Švenčiausiąjį iškilnioje procesijoje apie bažnyčią. Švelnioji mergelė Agotėlė visą savaitę mokė kaip reikia gražiai pasemti rieškutes žiedlapių iš krepšelio, papuošto dideliu žydru kaspinu, ir beriant juos, pagarbiai nusilenkti prieš spinduliuojančią Monstranciją... Jau atvertos didžiosios bažnyčios durys. Centriniam altoriuje — Nukryžiuotasis, o prie Jo ant kelių parpuolusi, rankomis apglėbusi kryžių, rauda Marija Magdaliėtė. Didžioji atgailautoja, Kristaus gailestingos Meilės ir atleidimo palytėta, tapusi didžia šventąja. Tai ją Viešpats šventų Velykų rytą pirmąją pašaukė vardu... Mano tėvų veidai nušvitę, šventiškai susikaupę. Mama atsiverčia maldaknygę — Dievo Malonių Šaltinį. Joje visos svarbiausios maldos

mingi. Ir būti dėkingam už mirtį, už nebūties ilgesį. Ir už šviesos svajonę. Šviesos, kurios nepakelčiau, neištvėčiau, — nes dar per silpnas, tamsus ir grubus esu jai. Ir šis gyvenimas — tai tavo ir mano širdies plieno grūdinimas, išvalymas nuo nereikalingo melo ir tuštybės nuodų. Su savo kančia, aistra ir mirtim. Skirtas ieškoti prarastos ir apleistos Meilės. Ieškoti amžinybės. Ir savo paslapties.

Savo TYLOS.

Kai kalba Dievas, o tu tyli. Ir tik jauti begalinį troškimą apkabinti visą kenčiančio pasaulio ilgesį, skausmą, meilę. Priglausti savyje — kaip amžiną turtą. Ir tada toje skambančioje tyloje išgirsti save — kaip GYVOJO ištartą Žodį.

ir giesmės paženklintos šventais paveikslėliais. (O gražumas tų paveikslėlių! Paaukuotais krašteliais, jie man primena baltų debesėlių nuauksintus kraštelių, kai slepiasi už jų saulėlė vaiskioje dangaus žydrynėje). Sugaudžia vargonai. Aidi kunigo Strazdelio giesmė: “Pulkim ant kelių visi krikščionys...” Nubanguoja, naidi giesmės aidas Mituvos kloniais ir kalneliais, lekia virš javų laukų ir žydinčių palaukių, kyla į spindintį vidudienio dangų. Suklumpa moterys ir vyrai, seneliai ir maži vaikeliai, berneliai ir mergelės — būsimam Aukojimui. Aukos šventoje Mišių Aukoje ir savo praėjusios savaitės darbus, džiaugsmą, vargus ir rūpesčius. Štai ir visų mylimas kunigėlis kaip iš medžio išdrožto Rūpintojėlio veidu. Jo paprastumas ir nuširdumas pritraukia sekmadieniais ir dalį gretimos parapijos parapijiečių į mažąją bažnytelę. Tai šis asketiškas kunigėlis droviai slepia rankas nuo trokštančių jas pabučiuoti įkurių bažnytkaimio dovatkėlių. Kiek palinkęs, tarsi neštų kryžių, kunigas kyla altoriaus laiptais: “Introibo ad altare Dei...” Pagarbiai bučiuoja altorių. Atsigręžia į žmones: “Dominus vobiscum...” Nesuprantu lotyniškų žodžių, tik švenčiausio Slėpinio nuojauta plazda vaikiškoje širdyje. Vėl gaudžia vargonai. Gieda choras ir visa bažnyčia. Nuščiuvę klausosi žmonės Evangelijos Žodžio. Aidi sidabrinių varpelių skambesys: klaupkite, gerieji žmonės... Kyla Ostija virš palinkusių pagarbinimui žmonių galvų, kyla Kraujo Aukos Taurė... Mano naivi širdis dar nesuvokia to Slėpinio didybės, nesupranta, koks Duonos ir Vyno Perkeitimas įvyksta. Supras tai žymiai vėliau, kai praeis Apvaizdos skirtą erškėčių kelią. Dabar tik vaikiškas susižavėjimas ir nuostaba kelia sielą Dievop...

Grįžus į namus — visa sodyba apgaubta šventadienio ramybe. Tyli mamos staklės, tik marguoja pradėta drobė margaraštė saulės spinduliuos pro baltą muslino užuolaidą. Ant apvalaus geltono stalelio seklyčioje

užversta mamos mėgstamiausia knyga “Nuostabūs švento Pranciškaus Asyžiečio gyvenimas”. Šiandien neskaitys, nes tuoj pradės rinktis svečiai. Tyli tėvelio lentpjūvė. Tik ant suvežtų rąstų susėdę tyliai šnekučiuojasi keli kaimo vyrai. Tyliai dūzgia bitės žydinčiam sode. Šventa šventadienio ramybė. Dangiškojo Ritmo atspindys, Viešpaties atsiųstas mums į žemę. Senelių perduotas iš kartos į kartą. Septynių dienų ritmas. Šešias dienas dirbk. Septyntąją švęsk. Dievo Įsakymas žmonėms, duotas jų pačių gerovei. Tobulos harmonijos aidas netobulame žemės gyvenime. Ora et labora. Šiandien tėviškėje ypatingas šventadienis. Renkasi giminės ir kaimynai. O svarbiausia: atvažiavo linksmasis dėdė Jonas, saleziečių vienuolis. Jau sustatyti sode stalai, užtiesti baldutėlaitėm iškrakmolintom lino staltiesėm. Vyresnės sesės padeda mamai ruošti vaišes. O mums su broliu, mažiausiems, vienas džiaugsmas! Bėgam su dėde Jonu susiėmę už rankų per sodą, nusiritam juokdamiesi nuo šlaito tiesiai prie Antvardės upeliuko. Paskui mus lekia pulkas atvažiavusių paviešėti pusseserių ir pusbrolių. Upelyje plaukioja mažos sidabrazvynės žuvytės, gražiai blykčiodamos saulės atšvaituos. Šventadienio ramybė virš upeliuko ir gėlėtų pievų. Poilsio diena. Bendravimo su artimaisiais valandos. Meilės agapė žydinčio sodo paunksnėj. Jau renkasi gentys. Aidi džiaugsmingi šūkčiojimai: “Vai, Petronėle, kaip ilgai mudvi nesimatėva...”

Nuostabiai Bažnyčia suskirstė visų metų šventes! Pakartojančias visą Išganytojo gyvenimą žemėje. Nuo gimimo varganame Betliejaus tvartelyje. Iki Golgotos ir Prisikėlimo. Štai ankstyvieji Rarotai. Ilgesingas Mesijo laukimas: rasokite, dangūs, ir išlykite mums išganytoją... Advento susitelkimas. Kūčios. Su Šventąją Naktį kalbančiais gyvulėliais. Su kvepiančiu šieniu, primenančiu Betliejaus tvartelį. Su balta plotkele, pasidalijama tarp artimųjų meilės vakarienėje. Su džiaugsminga

Šv. Juozapas prie varstoto.

Ses. Teodora

žinia: šianakt gims mums Išganytojas. Ruoškime savo širdžių tvartelius JO užgimimui. Skamba varpelis ankstyvą Kalėdų rytą: važiuojame šlajikėmis į Bernelių Mišias. Čia prie Beltiejaus klaupiame greta piemenėlių pagarbinti gimusį pasaulio Atpirkėją: "Sveikas, Jėzau gimusis, šventas Dievo Kūdikis..." Vėl tolimas vaizdas iš vaikystės. Eina per kaimą Trys Karaliai, linkėdami laimės ir ramybės

kiekvienai pastogei. Juos lydi angelas, kuriame atpažįstu kaimyną Izidorių. Bet visviena šventos paslapties nuojauta apglėbia sielą džiaugsmu ...O štai ir Gavėnios violetinė rimtis. Renkasi kaimynai šventadienio vakarais giedoti Kalvarijos Kalnų. Mama atsiverčia "Dievo Malonių Šaltinį" ir pradeda žodžiais: "Apmąstykite Jėzaus Kristaus kančias, taisykite širdis jūsų Viešpačiui, savo sąžinę gerai peržiūrėdami, nuodėmes ašaromis apverkdami, su nužeminta širdimi jų atleidimo prašydami, širdis nuo šio pasaulio visokių rūpesčių laisvas turėdami, visus norus, mintis savo Viešpačiui Dievui aukodami..." Pavargę nuo savaitės darbų, keliauja mintimis maldoje vargo žmoneliai Kristaus Kančios Keliu... Tėvo balsas veda "V. Jėzaus Kančios Litaniją": "Jėzau, uksusu ir tulžimi girdytasis". Choru atisliepia kaimynų balsai: "Pasigailėk mūsų!" Mama šluostosi ašaras, bet tebegieda gaudžiai virpančiu balsu... Taip priartėja ir Velykos, nuostabiausioji visų šventadienių šventė. Su galingu Prisikėlimo varpų gaudesiu. Su džiugia giesme: "Linksma diena mums nušvito... Kėlės Kristus, mirtis krito... Aleliuja. Aleliuja. Aleliuja..."

Tai praėjusio laiko stebuklingi aidai. Penkiasdešimt metų siautėjęs ateizmas išbloškė dalį žmonių iš to harmoningo šiokiadienių-šventadienių ritmo. Išblukino iš jų sąmonės Dievo duotą Įsakymą: Sekmadienį švęsk! Šešias dienas dirbk, o septintąją ilsėkis. Atiduok Viešpačiui prideramą pagarbą, padėkok Jam už gautas malones, pasiruošk sekančios savaitės darbams. Deja, vėl susimaišė dienos. Užvaldė žmones absurdiškas, chaotiškas skubėjimas, neklausiantis: kur? ir kam? Graži buvo Atgimstanti Tauta, plūstelėjusi į bažnyčias. Dirbanti, švenčianti šventadienius, ieškanti atgaivos maldoje. Atrodė, kad prisikėlė visa Lietuva. Aiman. Kai po Atgimimo švenčių atgręžė ateizmo sužalotą veidą, krūptelėjome ne vienas: Viešpatie, kokia žaizdota Tau-

tos dvasia! Koks liūdnas ir suvargęs jos veidas už margai išdažytos trumpalaikių karnavalų kaukės. Valdant “tiems patiems”. Ateizmo pasėta sėkla tebeaugina savo piktžoles. Pakėlė galvą vėl anuomet išugdytas darbo, daiktų vergas, trokštantis tik materialinių gėrybių. Kuo daugiau! Virstančių dulkėm... Ankstyvą rytą krauna kaimynai krepšius į “volgą”. Kur skubate, žmonės? Į kolektyvinį sodą. Kodėl ne į bažnyčią? Juk šiandien sekmadienis. Ką jūs! Nėra laiko. Tiek darbo sode. Vaisiai krenta. Grynas nuostolis. Ten užsisuksim radiją ir dirbdami išklausysim Mišias. Visur yra Dievas. Šventa teisybė: Dievas yra visur, nes “Jame gyvename, judame ir esame”. Bet ne visur siela atsiveria Dievui. Reikia ramybės, susitelkimo. Todėl ir įsakyta: “Sekmadienį švėsk!” O štai netoliese kyla modernus dviaukštis. Dirba šeimyna su darbininkais. Tik kodėl sekmadienį? Prieš pat šventas Mišias. Jei paklaustum — atsakytų. Nespėjam. Šitiek darbų! O kaip spėdavo paprastas kaimo žmogus? Atsikėlęs anksti apliuobdavo gyvulėlius, apeidavo namus. Persirengdavo ir spėdavo į Šventadienio Sumą, eidamas pėsčiomis kelis kilometrus. Kaip sugrąžinti žmogų vėl į tą šiokiadienių-šventadienių ritmą? Keliasi žmogus ir vėl klumpa ant tų pačių materialistinės sąmonės akmenų. Suardytas darbo ir maldos, nuovargio ir poilsio ritmas. Viešpatie, sugrąžink jį į mūsų sielas, šeimas ir visos Tautos gyvenimą. Gal išeiti į judriausias gyvenimo kryžkeles ir šaukti: broliai ir sesės, kur jūs skubate? Sustokit! Pagalvokit, kokia visų jūsų darbų prasmė. Kam jie skirti, jei ne Viešpačiui? Gal savo tuščiai garbei, kurią laikas išblaško nei dūmus. Ar sukaupiti turtams, kuriuos rūdys ir kandys suėda? Pakelkite darbuos pavargusius, susirūpinusius

veidus ir širdis į Viešpatį. Jam aukokite savo darbus, nes tik Jame, Amžinajame, neprapuola nei menkiausias triūsas, jei su meile Jam buvo dirbama. Ir išgirskite Jo Įsakymą: Sekmadienį švėsk! Koks svarbus yra šis Dievo Įsakymas byloja ir Evangelija. Apaštalas Lukas, pasakodamas apie šventąsias moteris, lydėjusias Išganytoją Kryžiaus Kelyje iki Golgotos, sako: “Sugrįžusios nuo kapo, jos paruošė kvėpalų ir tepalų, o šabo dieną ilsėjosi, kaip reikalavo Įstatymas” (Lk. 23,56).

Tačiau Jėzus perspėja, kad Įstatymo pildyme nebūtų vergystės dvasios. Juk esame ne vergai, o išūniai Dievo Sūnaus dėka. “Šabas padarytas žmogui, o ne žmogus šabui! Taigi Žmogaus Sūnus yra ir šabo Viešpats” — atsako Jėzus jį kaltinusiems fariziejams už vargšo žmogaus išgydymą. Dievas niekuo nepanašus į ribotus žemiškų įstatymų leidėjus. Jo Įstatymai duoti su meile paties žmogaus gerovei. Sekmadienis mums primena Išganytojo Prisikėlimą. Ir mūsų pačių būsimą kelionę “į atilsio šalį”. Ją mini apaštalas Paulius, kalbėdamas apie Dievo Žodį ir primindamas, kad “Septintąją dieną Dievas ilsėjosi po visų darbų”. Jis perspėja, kad privalome atidžiai klausyti Dievo Žodžio: “Jei šiandien išgirsite Jo balsą, neužkietinkite savo širdžių”. Jeigu trokštame po visų darbų ir vargų įeiti į tą Viešpaties pažadėtą atilsio šalį, turime atviromis širdimis priimti sekmadieniais skelbiamą Dievo Žodį, kad jis kristų kaip sėkla į derlingą, paruoštą sielos dirvą. Būsimo derliaus pjūčiai. Juk “Dievo tautos dar laukia šabo poilsis, nes kas įeina į atilsio šalį, ilsisi po visų darbų, panašiai kaip Dievas ilsėjosi po savųjų” (Žyd 4,10).

ARTIMO MEILĖ

(Konkurse premijuotas straipsnis)

Konstancija Valiuškienė

Mozė, pabėgęs iš Egipto nuo Faraono keršto į Sinajaus pusiasalį, gano klajoklių gyvulius dykumose. Vienišas piemens gyvenimas dykumos aplinkoje, nuskriausta izraelitų tauta, jo tikėjimas Visagaliu Dievu nuteikia jį susimąstymui. Tai ir buvo Mozės kelias į pranašavimą, į tarpininkavimą tarp tautos ir Dievo, kelias į vadovavimą tautai.

“Aš esu, kuris esu”, — tarė Dievas Jahvė, apsireiškęs nesudegančių erškėčių krūme. Meilė deganti, liepsnojanti, bet nenaikinanti. Taip kaip krūmas be dyglių nėra erškėtkrūmis, taip meilė be kančios, be aukos nėra tikra meilė.

Dievas įpareigoja Mozę išvesti savo tautą iš Egipto į pažadėtąją Kanaano žemę. Per Mozę sudaro sutartį su tauta. Jie pasižadėjo išpažinti Vienatinį Dievą, paklusti jo įstatymams ir tuo palaikyti pasaulyje Dievo sukurtą tvarką. Dievo įstatymai amžini, kaip ir pats Dievas yra amžinas. Jie yra įdiegti į kiekvieno žmogaus prigimtį, kuris tiki ir išpažįsta Dievą, Aukščiausiąją Būtybę. Dievas savo įsakymus apreiškė per pirmuosius tėvus, per pranašus. Kristus — Dievo Sūnus priėmė Dievo apreikštą įstatymą, jį papildė ir įkvėpė jam naują dvasią. Naujasis Jėzaus įstatymas tapo Evangelijos dalimi.

Fariziejus, įstatymo žinovas, klausia Jėzų, kuris įstatymas yra didžiausias. Jėzus jam atsako: “Mylėsi Viešpatį savo Dievą visa širdimi, visa savo siela ir visa savo mintimi. Šis yra didžiausias ir pirmasis įsakymas. O antrasis yra į jį panašus: Mylėsi savo artimą kaip pats save. Šiais dviem įsakymais remiasi visas įstatymas ir pranašai” (Mt 22,37-40).

Šiuo įsakymu Dievas nurodė žmogui vie-

nintelį kelią, kuriuo eidamas, baigęs gyvenimą žemėje, pasieks savo galutinį tikslą — susivienys su Viešpačiu Dievu danguje. Visa, kas mes esame, ką mes turime — gavome iš Dievo. “Mes ne sava ugnim žėruojam, ne savo šviesą aplink liejam”, — rašė kadaise Adomas Jakštas, tuo išpažindamas, kad visas žmogus priklauso Dievui. Todėl visa žmogaus būtybė, jo mintys, darbai bei jausmai, visas žmogus, kaip žiedas į saulę, — turi krypti į Dievą.

Įstatymo žinovas paklausęs Jėzų, kuris yra svarbiausias įstatymas ir norėdamas pateisinti save dar klausia: “O kas yra mano artimas?” Jėzus jam papasakoja palyginimą apie gailėtingąjį samarietį.

Plėšikai užpuolė žmogų, einantį iš Jeruzalės į Jeriką. Jį sumušė, apiplėšė ir paliko pusgyvį gulėti pakelėje. Tuo keliu eina kunigas. Pamatęs ant žemės parblokštą žmogų, iš tolo pasitraukia ir pereina į kitą pusę kelio. Kiek vėliau atėjo ir levitas, ir jis pasielgė taip, kaip anas kunigas. O ten ėjęs samarietis, pamatęs ant griovio kranto gulintį pusgyvį žmogų, priėjo prie jo, nes jam pagailo nelaimingojo. Jis nuvalė sužeistojo žaizdas, patepė jas aliejais, aprišo ir užkėlęs jį ant savo gyvulio, nugabeno į užeigą. Ten rūpinosi juo. Sekantį rytą, prieš išvykdamas, padavė užeigos šeimininkui dvi sidabro monetas ir prašė sužeistąjį pagloboti, prižiūrėti, kol jis sugrįš. Jis prižadėjo jam atsilyginti, jei šis turėtų daugiau išlaidų, slaugydamas sužeistąjį.

Žydai samariečių neapkentė, juos niekino. Šios dvi tautos keletą šimtmečių gyveno viena šalia kitos neapykantoje.

“Kuris iš trijų praeivių, tavo nuomone, buvo artimu plėšikų sužeistajam?” — klausia Jėzus įstatymo žinovą. Šis atsako: “Tas, kuris jo pasigalėjo” (Lk 10, 36-39).

Nenurodė Jėzus sužeistojo tapatybės. Jis galėjo būti žydas, romėnas, graikas, samarietis ar koks nors kitas. Ar tuo nenorėjo mums, jo sekėjams, pasakyti, kad kiekvienas žmogus, nežiūrint kokios jis yra religijos, tautybės ar rasės, yra mūsų artimas?

Matas (5,43-48) aprašo Jėzų, papildantį artimo meilės įstatymą ir suteikiantį jam naują dvasią. “Jūs girdėjote, kad buvo pasakyta — mylėk savo artimą ir neapkęsk savo priešų, bet aš jums sakau, mylėkite savo priešus ir melskitės už tuos, kurie jus persekioja, kad jūs būtute dangiškojo Tėvo vaikai, nes Jis leidžia saulei tekėti ant blogųjų ir gerųjų, lietui lyti ant teisiųjų ir neteisiųjų”. Jei žmonės sugebėtų vadovautis krikščioniškąja artimo meile, pasaulyje nebebūtų priešų. Išnyktų ir jų sąvoka žemėje, o žmogaus širdyje būtų taika ir ramybė.

Jėzus dar daugiau reikalauja iš savo sekėjų: nepriešinti priespaudai. Jei užgavo tau veidą, atsuki jam ir kitą skruostą. Jei kas nori atimti tuniką, atiduok jam ir savo apsiaustą. Sunku mums priimti, dar sunkiau vykdyti šiuos Kristaus žodžius. Daug pastangų reikia sutelkti, kad nugalėtume save, kad išliktume ramūs, malonūs, pajutę skriaudą. “Nugalėk vergiją laisvė!” — siūlė iškilusis Dag Hammerskjöld. Jausmai nėra suvaldomi valia, bet mes juos galime sušvelninti ir išsivaduoti iš mus alinančios neapykantos, pagiežos. Žmonės nėra angelai, bet kiekviename žmoguje rasime ir gėrio, ir blogio pradus, kaip ir savyje. Mes galime pasirinkti atleidimo gėrį. Kiekvienas žmogus, kaip ir mes, yra Jo vaikas, ir nors širdyje pasilikęs nemalonus jausmas mus užgavusiam, bet mes galime pasimelsti už jį, paprašyti Tėvo, kad Jis pagelbėtų pyktį pašalinti. Pajusime praskaidrėjimą, pakovoję su savimi.

Kristus nutildo audras.

Ses. Teodora

Neišsakoma meile ir gailestingumu mus apgaubė Viešpats, atėjęs žemėn dėl mūsų kentėti ir nuvalyti nuo mūsų sielų pirmųjų tėvų nusikaltimo dėmes. Stiprinami krikšto ir kitų sakramentų malone, tėvų ir Bažnyčios auklėjami, skaitydami religinę literatūrą, geriau susipažįstame, tvirčiau pasisaviiname Evangelijos tiesas. Mumyse pradeda augti Dievo ir artimo meilė. Siela, besigręžianti į Dievą, ima atspindėti Jo šviesą. Ji švitės skaisčiau, jei pasiliksime Jėzuje, kaip vynmedžio šakelė pasilieka vynmedyje ir pasilikusi neša vaisių. Kristus įpareigojo kiekvieną krikščionį dalytis su kitais iš Jo gauta šviesa, “...kad jie matytų jūsų gerus darbus ir garbintų dangiškąjį Tėvą” (Mt 5,16). Kristus, kalbė-

damas apie artimo meilės darbus, perspėja nedaryti juos dėl žmonių akių, kad už juos užsipelnytų pagyrimą. Nebūkite kaip hipokritai, kurie sinagogose ir gatvėse šelpia vargšus, palydimi trimitų garsų. Vienintelis motyvas — tik meilė. Dievo meilė, paklūstant Jo įstatymui, ir artimo meilė, mažinant jo skurdo kančią. Visi mūsų gyvenimo veiksmai turi būti pagrįsti meile, kad mes būtume tobuli, kaip mūsų dangaus Tėvas yra tobulas. Taip elgdamiesi, būsimе dangiškojo Tėvo vaikai.

Pasaulio kūrimas dar tebesitęsia. Paklauskime savęs, kuo mes jį praturtinome? Ką padarėme, kad jis būtų geresnis, šviesesnis? Ar uždegėme bent mažytę žvakelę? O gal kartais kieno nors uždegta užgeso dėl mūsų sukeltų skersvėjų? Ar pasistengėme bent kiek sumažinti mūsų aplinkoje ar sunkią sielvartų našta tebenešiojančioje tėvynėje? Dovanoti ką nors, dalytis su kitais galime tik tuo, ką turime. Artimą mylėti pajėgsime tik mylėdami ir save. Mylėkime save, kaip Dievo kūrinį, juk mūsų siela yra dieviškojo prado, o kūnas yra Šventosios Dvasios buveinė. Respektuokime save, bet nepamirškime, kad visa, kas mes esame, ką mes turime, yra mums Dievo duota. Kruopščiai puoselėkime meilę savo šeimoje, kad ji mumyse įleistų giliai šaknis ir klestėtų, nežiūrint kokie sunkūs bebūtų bandymų laikotarpiai. Maldoje prašykime Viešpatį pagalbos vykdyti didžiuosius Dievo — Meilės įsakymus. Žmogaus charakterį formuoja daugybė faktorių: paveldėjimas, šeima, mokykla, draugai, gyvenimo sąlygos. Ar ne dėl to Jėzus mums įsakė nesmerkti, neteisti nė vieno žmogaus? Jis liepė liautis pykti, atleisti vienas kitam, susitaikinti, tikrai kai nuskaidrėjame meilėje, eikime pas Tėvą, meilės ir gailestingumo neišssemiamą šaltinį, su savo auka ar prašymu.

Per žiniasklaidą, per asmeniškų Lietuvoje apsilankusių bei dirbusių patyrimus sužinome apie dalį tautos, kurioje pastebimi egoizmo,

nesąžiningumo, apgavystės, nepasitikėjimo bei kiti neigiami bruožai. Mūsų tauta pusę šimtmečio kentėjo materialinį ir moralinį alinimą. Ji buvo verčiama meluoti, vogti, neapkęsti, išdavinėti tuos, kurie bandė palaikyti moralę, religinį bei tautinį susipratimą. Lietuva buvo skandinama ir alkoholizmo, ne vien pagiežos tvane. Žmogus, kuris yra pastoviai ir nuolatos verčiamas gyventi nemoraliai, kuriam buvo teikiamas tik blogis, nėra atsakingas už savo veiksmus. Įdomu, kuo mes būtume tapę, jei būtume gyvenę jų sąlygomis?

Mūsų džiaugsmas Lietuvos nepriklausomybe buvo užnuodytas, kai mus pasiekė nemoralūs kai kurių tautiečių veiksmai, kai skurdo verčiama tauta išsirinko dabartinį seimą, vyriausybę. Mes jų išsigynėme, šaukdami, kad gėda būti tos tautos nariais, ir pykome ant jų, kad mums nesuteikė pilietybės teisės. Ar tuo nepasisakėme, kad mums rūpi ne jie, o Lietuvoje likęs tėvų ar senelių turtas? Ar matėme, įvertinome tuos, kurie kovojo, dirbo tyliai dėl tautos prisikėlimo? Ar nenustebome, kad tokių žmonių, jų tarpe nemažai ir jauno amžiaus, yra Lietuvoje? Tačiau ir jie, kaip išgąsdinti paukščiai, ne visada pasitiki net jiems grūdus beriančia ranka — jie neįpratę gauti ką nors veltui ir todėl žvelgia su nepasitikėjimu.

Lietuvai reikalinga visokeriopa pagalba. Ją teikdami, elkimės iš meilės ir su meile, su nuolankumu. Įvertinkime jų pasiekimus, gyvenant nežmoniškai sunkiomis sąlygomis. Neigiamo veiksmo rezultatus reikia iškelti taktiškai, neįžeidžiant asmens. Gera matyti gražiai besidarbuojantį Caritą, įvairias Vaikų globos organizacijas, APPLE, Religinę šalpą ir daugelį kitų organizacijų bei pavienių asmenų. Visi ir visada galime padėti tėvynei, plėsdami artimo meilę darbais, žodžiais ir malda. Gyvenimas įgis gilią prasmę, jei meilės įstatymas širdyse išaugs medžiu, į kurį dangaus paukščiai galėtų nutūpti.

AR MES DAR MOKAME SUGRĮŽTI?

(Vyskupui Antanui Baranauskui 160-ųjų jo gimimo metinių proga)

Kokia dabar maža šita lietuviška valstietiška klėtelė...
Ir vis dar negali atsistebėti, kad joje gimė, užaugo
ir sutilpo toks milžiniškas žodis!..

I.

*Kiek daug Šventoji vandenų nuplukdė,
Tik žvaigždės vis tos pačios vandenų...
O Lietuvą ir virkdė, ir paklupdė —
Nevisad buvo ta naktis žvaini,*

Eduardas Mieželaitis

*Kai net girdi, kaip kuždasi lapeliai,
Kaip žiedas kraunas ant šakos obels...
Tai kas, kad link Puntuko lygus kelias,
Ar praeitis į sielas pasibels?*

*O ji — uola, kurios nebenugriausi,
Ir Baranausko vardas lyg uola,
Tokia didinga — lig žvaigždžių toliausių,
Tokia šventa, kad liesti nevalia.*

2.

*Maža klėtelė ir poeto žodis...
Ne žodis — Himnas, Lietuvos rauda.
Anykščių šilo slėpiningos godos,
Poeto džiaugsmas ir gėla juoda.*

*Ar mokame sugrįžti į tą klėtelę,
Ne po gaubtu — po stogu šiaudiniu?
Ar brangios Anykščių kalvelės žalios
Ir Baranausko meilė tarp žmonių?*

*Ar mokam dar sugrįžti į tą šilę
Ir sutalpinti poeziją širdy?
Jei mes — lietuviai, tai juk širdį gelia,
Kai vėl tą šilą raudantį regi.*

*Neleisim verkt! Sugrįšim prie Šventosios,
Poeto Giesmę glausim savyje.
Tą Himną miškui amžinai kartosim
Ir vardą Vyskupo surasim žvaigždėje.*

Janina Strimaitienė

DUOKITE, IR JUMS BUS DUOTA

CHIARA LUBICH

"Duokite, ir jums bus duota; saiką gerą, prikimštą, sukratytą ir su kaupu atiduos jums į glėbį" (Lk 6,38).

Ar esate kada nors gavę iš draugo dovaną ir jautėte, kad už tą malonę norėtumėte atsilyginti? Ar jums rūpėjo už tą malonę atsisteiti tik kaip už skolą, ar jūs tikrai norėjote visu nuoširdumu atsidėkoti už tai iš meilės? Taip, savaime suprantama.

Jei taip darote, galite įsivaizduoti, kaip veikia Dievas, kuris yra Meilė. Jis visuomet atlygina už kiekvieną dovaną, kurią mes duodame artimui jo vardu. Tikri krikščionys tai patiria gana dažnai. Ir kiekvieną kartą tai juos stebina. Niekas negali gerai suprasti nuostabaus Dievo veikimo. Chiara sako, kad ji, rašydama apie tokius įvykius, gali liudyti tų žodžių reikšmę ir prasmę: "pilną saiką, prikimštą, sukratytą, duodama su kaupu į jūsų glėbį", kurie rodo tą dosnumą, už kurį Dievas kilniaširdiškai jums atsilygina.

Toliau ji pasakoja apie Fokolarų Sąjūdžio ankstyvuosius gyvenimo įvykius: kartą, kai naktis Romoje jau buvo įpusėjusi, rūsio bute, kuriame gyveno grupė jaunų moterų, kurios stengėsi gyventi pagal Evangeliją ir jau ruošėsi miegui, staiga suskambėjo durų skambutis. Jos nustebė, kas gi galėtų ateiti tokiu laiku? Kai jos atidarė duris, pamatė vyrą, panikos apimtą, desperatiškai šaukiantį, kad sekančią dieną jis ir jo šeima bus išvaryti iš namo, kuriame gyvena, nes jis negalėjo sumokėti nuomos. Jaunos moterys tuojau sutarė duoti jam visus savo atlyginimų likučius, kuriuos laikė mažame bendrame stalčiuje, net nesvarstydamos. Tą naktį eidamos miegoti jos jautėsi laimingos, kad galėjo suteikti tokią pagalbą reikalingajam.

Bet rytui dar neišaušus, suskambėjo jų telefonas, kuriame jos pažino to paties vyro

balsą; jis pasakė, jog tuoj pas jas atvažiuos su taksiu.

Jaunos moterys, nustebusios tokiu jo transporto priemonės pasirinkimu, laukė jo atvažiuojant. O kai jis pasirodė duryse, jos pamatė jo veide kažkokį pasikeitimą. Jis tuoj joms pasakėjo, kad tą naktį, tik iš jų grįžęs namo, rado sumą pinigų, kuriuos nelauktai buvo paveldėjęs. Tada jo širdis jam tarė, kad pusę tos sumos duotų joms. O toji suma buvo dvigubai didesnė už tą, kurią jos buvo jam dosniai davusios.

Gal ir jūs kada nors turėjote panašų patyrimą? O jei ne, turėtumėte atsiminti, jog pagalba turi būti duodama kiekvienam, kuriam jos reikia, nelaukiant asmeniškų naudų, neturint vilties, jog ką nors už tai gausite.

Tad stenkimės taip ir daryti iš meilės Dievui ir artimui, nelaukdami, kad kas nors atsilygins.

Jei sakytumėm, jog negalime duoti, nes nieko neturime, iš tikrųjų tai nebūtų taip kaip manome. Jei mes tikrai norime duot, tuos turtais tikrai jau turime: mūsų laisvą laiką, mūsų širdį, šypseną, patarimą, ramybę, žodžius, įtikindami tuos, kurie privalo duoti kitiems, ko nors reikalingiems.

Bet jei dar sakytumė, jog nepažįstate tokių, kuriems panašiu būdu galėtumėte duoti, tada jums galiu patarti, kad apsidairytumėte aplink save: rasite sergantį ligoninėje, našlę, kuri jaučiasi vieniša, nusiminusį draugą, kuriam nesiseka mokykloje, asmenį, kuris labai susirūpinęs, jog gali būti atleistas iš darbo, asmenį, kuris naujame darbe jaučiasi nesaugus: jiems Kristus kaip tik ir laukia tokios jūsų pagalbos.

SENUTĖ IR ŽIDINYS

(Konkurse premijuotas straipsnis)

JURGITA LUKAVIČIŪTĖ

Tyliai plūsta sutemos į mažą, jaukų kambarelį. Tyliai plazdena sename židinyje ugnis. Nebyli sėdžiu mediniame krėsele ir žvelgiu į nedrąsiai besiplaikstanti šilumos šaltinį. Pašalinis žmogus, žvilgterėjęs į mane, pamanytų, jog snūduriuoju ir visiškai nepastebiu pamažu, bet negailestingai mane gaubiančios tamsos bei bailaus ugnies šokio. Ir jis būtų teisus. Aš žiūriu į židinį, žiūriu į jame plazdenančią liepsną, bet matau ką kita. Visos mano mintys pradeda skęsti į tokią tolimą ir, atrodo, taip neseniai buvusią praeitį. Jos pamažu atitrūksta nuo realaus pasaulio ir pasineria į tą, kurio jau nebėra. Todėl aš namatau ugnies, nematau šviesos bei tamsos, bet prieš akis aiškiai regiu

taip gerai pažįstamus tėvų veidus. Jų liūdnas akis, atspindinčias gyvenimo išmintį, patirtį, kurios aš nenorėjau priimti. Nenorėjau, nes troškau būti savarankiška, nepriklausoma. Ir tik dabar, kai pati atsidūriau jų vietoje, supratau, kaip skaudinau tėvams širdį savo poelgiais, kuriuos drąsiai galima pavadinti nepagarba. Juk ir tėvai bei tėvų tėvai, pasakodami apie senovę, pabrėždavo, kad protėvių pagalbos buvo prašoma, prieš atliekant kokį nors poelgį — tariamasi. Vadinasi, buvo gerbiami. Ir gerbiami ne tik tėvų, bet ir anūkų bei kitų aplinkinių žmonių. Dar ir dabar galime pamatyti tokį vaizdą, kai vienoje aplinkoje gyveno dvi šeimos: vaikai ir tėvai bei tėvai ir jų gimdytojai. Ir čia tėvų elgesys su seneliais yra puikiausias pavyzdys vaiko elgesiui su savo tėvais, taipogi nebloga pamoka ateičiai. Čia vaikai mokosi pagarbos iš tėvų, pagarbiai besielgiančių su savo tėvais.

Menu, seniai seniai, dar kai mano močiutė gulėjo ligoninėje, mes su mama kiekvieną vakarą važiuodavome jos aplankyti, nuveždavome kokių nors skanėstų. Žinoma, šios kelionės pirmyn ir atgal užimdavo daug laiko, ir vėliau, grįžusios iš močiutės, mes tvarkydavomės ir ruošdavomės iki išnaktų, kad atliktume tos dienos darbus. Tačiau neabejodama galiu pasakyti, kad laikas nenuėjo veltui. Juk šie mūsų apsilankymai gydė močiutę labiau negu vaistai, nes ji nesijautė vieniša, apleista. Mes gydėme jos sielą, ugdėme norą kuo greičiau pasveikti ir sugrįžti į tą aplinką, kurioje ji yra mylima ir laukiama visada. Ir tada aš dažnai

Tad pradėkime veikti nauju būdu kaip tikri krikščionys. Visa Evangelija ir rodo tikro gyvenimo būdą, kuris yra nuoširdus atvirumas. Tad pasitikėkime Dievu ir nesirūpinkime mūsų žemiškų reikalų saugumu. Tuo būdu mes galėsime reikšti visišką pasitikėjimą juo. O tasai mūsų pasitikėjimas nebus veltui, nes už mūsų ištikimybę jam netrukus gausime jo malonių.

Dievas neduoda mums tų malonių, kad būtumėm turtingi, tačiau jis tai daro, kad kiti, matydami mūsų dosnumo pasireiškimą gausiais vaisiais, irgi taip norėtų daryti.

Jis tai daro, kad mes, daugiau gaudami, galėtumėm daugiau ir duoti. Tada kaip tikri jo gėrybių tvarkytojai, mes galėsime dalintis su artimu viskuo, panašiai kaip ankstyvoji Jeruzalės bendruomenė: “Nes jų tarpe nebuvo nė vieno stokojančio” (Apd 4,34). Argi mes negalėsime taip darydami skleisti tą dvasinio gyvenimo atnaujinimą, kurio laukia mūsų visuomenė ir pasaulis?

Nėra abejonės, kad Jėzaus pažadas reiškia, jog mūsų atlyginimas bus danguje ir kad mūsų pastangos skleisti tą tikrąjį dvasinį gyvenimą jau užtikrina, ką tikrai turėsime danguje.

Iš anglų kalbos išvertė **Kostas Paulius**

pagalvodavau, kad jeigu mano tėvams atsitiktų kokia nors nelaimė, aš elgčiausi lygiai taip pat, kaip ir mano gimdytojai.

Tėvai pasakodavo, kad senovėje protėviai buvo gerbiami dėl gyvenimiškos patirties, įgytos per nugyventą amžių, išmintingumo, tačiau manau, jog ne tik. Buvo gerbiami galbūt ir dėl to, kad jų dėka gyvuoja žmonija. Jų dėka esame mes, o būdami galime pažinti šį gyvenimą, į kurį jau daugiau nebegrišime. Tik jų dėka galime stebėti mus supantį pasaulį ir suvokti daugelį paslaptingų dalykų šioje žemėje. Tik jų dėka galime ištarti: “Mes gyvename! Mes esame!” Tačiau tėvai, duodami gyvybę, turi ja rūpintis, nes niekas negali augti vienas, be kitų pagalbos. Todėl ir už tai mes turime būti dėkingi savo gimdytojams, juos gerbti. Nors gana dažnai vaikai nesupranta tėvų rūpesčio, atsisako jų pagalbos, nes nori būti nepriklausomi. Ir tik kai kuris laiku susimąsto dėl įspėjančių tėvų žodžių. Štai kad ir mano gyvenimo atkarpėlė, puikiai atspindinti padarytą klaidą.

Tai atsitiko prieš daugelį metų, kai aš dar buvau moksleivė, galima sakyti, tikras vaikas, vos peržengęs aštuonioliktųjų slenkstį. Tada man gyvenimas atrodė nepaprastai žavus, puikus, mielas. Tą akimirką norėjosi šypsotis visam pasauliui bei jame kratantiems gyviams, beribei erdvei bei joje sklendantiesiems paukščiams; šviesai, kuri karaliauja atėjus dienai, bei tamsai, užvaldančiai žemę nakties metu. Žinoma, tokia palaiminga vidinė būsena negalėjo atsirasti “iš nieko”. Tam turėjo būti kažkokia priežastis. Ilgai galvojau bei naršiau savo vidinį pasaulį, kol pagaliau, vieną saulėtą rugpjūčio popietę, supratau, jog tai — meilė. Taip, aš mylėjau! Tą žmogų, su kuriuo netrukus nusprendėme susitkuokti. Buvau laiminga. Ir tos skaidrios nuotaikos netemdė nei tėvų priekaištai bei gaudeniai, nei jų pastabos dėl daromo žingsnio pasekmių, nei patarimai, prieštaraujantys mano sprendimui. Taigi, nepaisant kilusio vėjo šeimoje, išteklėjau. Vėliau, dėl susiklosčiusių aplinkybių, turėjau palikti mokyklą. Ir tai buvo pirmasis skaudus žingsnis mano vedybiniame gyvenime. Tačiau ne paskutinis. Ilgainiui pajutau nepilnavertiškumo jausmą, žinių stoką. Ir tai atsitiko galbūt todėl, kad vyras vis dažniau priekaištaudamas užsimindavo apie mano išsilavinimo lygį. Ir vieną vakarą pareiškė, kad tokia “nemokša” esanti nereikalinga. Tad, neprabėgus nė dvejiems metams, mes išsi-

skyrėme. Beveik taip pat, kaip ir susitikome. Tik šįkart nusišypsoti norėjosi ne iš laimės. O, ne! Su skausminga šypsena norėjosi prieiti prie šių vedybų baigtį nujautusių tėvų ir pasakyti: “Jūs buvote teisūs!” O vėliau, bejėgiškai susmukus prie jų kojų, išlemti: “Kodėl aš tada nepaklausiau jūsų, kodėl nenorėjau atverti savo akių ir pažvelgti į tariamų žodžių prasmę? Juk viskas tuo atveju būtų buvę kitaip!” “Būtų buvę...”, bet taip neatsitiko, nes aš nepaklausiau tėvų patarimų. Net nenorėjau jų girdėti. Ir tik vėliau supratau, kiek daug reikia dvasios išminties, gyvenimo patyrimo, kad iškęstum vaikų padarytą skriaudą bei sugebėtum jiems atleisti. Ir užmiršti tai, kas atsitiko. Jau vien dėl to tėvai yra verti amžinos mūsų meilės ir pagarbos. Tačiau tik nedaugelis susimąsto, kodėl tėvai rūpinasi savo vaikais. Kodėl aukoja visą savo gyvenimą, panardindami jį į pilką buitį? Manau, jog atsakymas galėtų būti tikrai vienas. Jie myli savo vaikus. Ir tik iš meilės tėvai daro viską vardan jų gerovės. Duoda viską, ką tik gali duoti. Ir duoda ne tam, kad sulauktų atlygio. Jau pats davimas suteikia daug džiaugsmo jų sieloms. Tėvai rūpinasi vaikų dvasiniu ugdymu, fizinėmis reikmėmis, ateitimi...

Net pati nepajutau, kaip vėl išvydau prieš akis židinį ir jame plazdenančią liepsną. Įsižiūrėjau į ją. Liepsna, lyg kažko siekdama, greitai pakildavo aukštyn, lyg balerina rankutėmis dailiai pavigiuodavo, ir tą pat akimirką vėl susigūždavo. Ir taip be galo. Žvelgiau į židinį ilgai ilgai, kol vėl nuklydau mintimis į praeitį. Šįkart prieš pat mano akis taip aiškiai, lyg tikrovėje, iškilo antrųjų mano vestuvių diena. Vargu, ar įmanoma aprašyti ją žodžiais. Tai buvo kažkas pasakiško, nepakartojamo. Bet ne tik ta diena. Visas tolesnis gyvenimas buvo toks pat saulėtas ir puikus. Mes mylėjom vienas kitą, o aplink bėgioją vaikučiai teikė džiaugsmo gyvenimui.

Tačiau ne visiems žmonėms duota tokia laimė. Teko girdėti, kaip vaikai priekaištuoja savo tėvams dėl to, kad nenuperka kokio nors labai norimo daikto, neleidžia nueiti į šokius ar šiaip kokius pasilinksminimus. Gana dažnai dėl tokių smulkmenų kyla nereikšmingi konfliktai, kurie sudrumščia vyravusią ramybę. Ir vaikai net nepagalvoja, kad tėvai visa tai daro tik iš meilės jiems. Neperka, nes galbūt tai tuštybės kupinas noras, visiškai nereikalingas pirkinys. Neleidžia, nes galbūt ten

nesaugu, kenksminga.

Dar ir dabar menu, kaip greitai elgdavausi su savo vaikais. Tada buvo šalta, bet labai graži žiemos diena. Nuo saulės spindulių žėruojantis sniegas vilioje viliojo vaikus į lauką. Aš, pastebėjusi jų vylingus žvilgsnius į baltąjį pasaulį, tariau: “Na, vaikai, bėkit į lauką!” Su džiaugsmingais šūkiiais visi vienas per kitą puolė rengtis paltukus, autis batukus, mautis pirštinaites, bet kepuraites... “pamiršo”. Aš jiems priminiau. Tačiau vaikai, vos ne chorui, ištarė: “Mes nesusalsim, mamyt!”, ir buvo besprunką pro duris, tačiau visus grąžinau atgal į kambarį ir kategoriškai pareiškiau: “Užsimaukite kepuraites, arba liksite namuose”. Žinoma, vaikai pasirinko pirmąjį variantą, nors jų nuotaikos po to šiek tiek priblėso. Tačiau visų šių liepimų bei draudimų rezultatai puikūs: dabar mano vaikai visi sveiki, gražūs ir, be kita ko, to paties reikalauja ir iš savo mažylių. Taigi ir už tuos tėvų liepimus, kurie vaikystėje buvo ne ypatingai mėgstami, turime gerbti savo gimdytojus. Juo labiau, kad jie dvelkė meile, rūpesčiu, atsakomybe. Tačiau tėvai rūpinasi savo vaikais ir daro viską ką tik gali dar ir todėl, kad yra įpareigoti Dievo tai daryti. Tėvai — tai lyg Viešpaties pavaduotojai, atliekantys savo misiją žemėje. Ir labai atsakingą. Jie turi auklėti vaikus taip, kad, stovint prieš Dievo karalystės vartus, šis galėtų plačiai juos atverti ir drąsiai, neabejodamas pakviesti į vidų. Tėvai — tai mūsų žemiški dievai, kurie yra atsakingi už vaikus prieš Visagalį, amžinąjį Dievą. Todėl tie, kurie elgiasi nepagarbiai su gimdytojais, skaudina Aukščiausiam širdį, nes atstumia jo išrinktus žmones, kuriems patikėjo mūsų gyvybes. Kuriems leido auginti, auklėti ir padėti žengiant sunkiu gyvenimo keliu. Todėl turime gerbti tėvus, nes tokiu būdu atliekame ir savo pareigą Tėvui, kuris ketvirtuoju įsakymu liepia “gerbti savo tėvą ir motiną”. Todėl vykdykite, žmonės, šį įsakymą, kol dar nevėlu, kol dar galite jį vykdyti. Darykite viską, kad kiekviena diena tėvams būtų lyg mažutė šventė, kurią sukurti galite jūs. Ir elkitės taip, kad, žvelgiant į supiltus smėlio kauburėlius prie linguojančio beržo, nereiktų kankinti savęs priekaištais ir prašyti atleidimo, kaip tai atsitiko man.

Staiga židinyje trakstelėjo apdegusios malkos, ir aš, kiek krūptelėjusi, sugrįžau iš savo praeities bei apmąstymų pasaulio į šį jaukų kambarėlį. Ir dabar, lyg pirmą kartą jį matydama, apsidairiau

aplinkui. Štai stovi gremėzdiška spinta prie šoninės pilkos sienos, prie kitos — tokia pat sena lova, priešais kurią pastatytas grubaus darbo stalas. Virš jo yra nedidelė angelė — langas, pro kurį dažnai palydžiu bei sutinku besileidžiančią ir kylančią saulę. Prie kitos sienos kabo keli pageltę portretai, o čia, priešais mane, senas senas židinytis, į kurį žvelgdama beveik visada klajoju po praeitį. Ir dabar pagalvoju, kad čia jauku. Jauku ir gera. Ypatingai mano vaikams, kurie yra visada laukiami. Aš prisimenu savo tėvus, kurių veidai trykšdavo džiaugsmu, laime sugrįžtant vaikams į namus. Tačiau laimingi būdavo ne tik jie. Džiaugdavomės ir mes, vaikai, nes tėvų namuose jausdavomės lyg pasakoje, kurioje viešpatauja gėris, ramybė, supratimas, dvasinė harmonija, artumas ir jaukumas. Šeima mums tapdavo būtent toji vieta, kurioje būdavome išklaudyti, suprasti bei paguosti. Ji mums atrodė lyg rami, nuo gyvenimo skersvėjų apsaugota užuovėja, kurioje, kad ir kaip būtų buvę sunku, nesijausdavome vieniši, nemylimi, apleisti. Ir taip neatsitikdavo todėl, kad mes visą laiką regėdavome šalia tėvus, kurie kentėdavo ir džiaugdavosi kartu su mumis, stengdavosi mus apsaugoti, padėti. Taip. Šeima — nuolatinė užuovėja, kurią ir senatvėje prisimename su ilgesiu, nostalgija.

Nuo darnos šeimoje priklauso ne tik vaiko vidinė būsena, jo jausmai, išgyvenimai, bet ir valstybės likimas. Juk šeima — tai lyg mažas kambarėlis, iš kurio vėliau žmogus išeina į “platųjį”, pilną blogio ir neteisybės, pasaulį. Ir būtent nuo ankstesnio vaiko auklėjimo priklausys, ar jis sugebės atsispirti neigiamiems veiksniams, ar suklups prieš juos ir “plauks pasroviui”, gramzdindamas valstybę į prapulties liūną. Mažesni vaikai savo tėvus laiko idealiausiais žmonėmis pasaulyje, todėl stengiasi būti panašūs į juos. Tėvų mąstysena, poelgiai turi didelę įtaką vaiko gyvenime. Tokiu būdu jie formuoja vaiko požiūrį į daugelį dalykų, vykstančių aplinkui. Tad tėvų vaidmuo yra labai atsakingas. Kažkas yra pasakęs: “Ką šeimoje pasėsime, tą tautoje išauginsime”. Taigi ir už tai, kad turime tokią tvirtą, pasiryžusią iškęsti visas nesėkmes tautą, turime dėkoti tėvams ir visų pirma prieš juos nulenkti galvas.

Nežinau, kiek laiko išsėdėjau krėslė palenkusi galvą, kai ją pakėliau, vėlgi prieš akis išvydau židinių, pamačiau, kad ugnis jame jau seniai užgesusi. Nebuvo likę nė žymės, kad čia visai neseniai lieps-

nos atšvaitai glostė mano veidą, rankas... Nebent tik sudegusių malkų likučiai bylojo, kad kažkada šiame židinyje degė kaitri ugnis. Pasukau galvą ir pažvelgiau į kambarį. Tik dabar tepastebėjau, kad jis skendi tamsoje. Nors mėnuo nedrąsiai pro langelį ruožais skleidė šaltą nakties šviesą. Nusišypsojus savyje atsikėliau iš krėslas ir priėjau prie lango. Pakėliau akis į gilų, žvaigždžių nusėtą dangų ir pažvelgiau į mėnulį. Jis taip pat, kaip ir aš, šypsojosi. Ir staiga aš pagalvojau: neįau ir jis žino, kad rytoj pas mane atvažiuos vaikai bei anūkai? Neįau gi žino, kad tvirtai susikibę už rankų nueisime į bažnyčią, pasimelsime už mano vyro sielą, o grįžę ilgai ilgai kalbėsime, apgaubti laimės, džiaugsmo perpildyta aureole? Turbūt kad žino, nes šypsoji... Lygiai taip pat, kaip ir aš...

★ ★ ★

DU LIKIMAI

(Jaunimo grupėje premijuotas rašinys)

GIEDRIUS VANAGAS

Norėdama ką nors prisiminti, ji visados užsimerkia, kilsteli aukštyr smakrą ir ima sūpuotis nuo pirštų ant kulnų, nuo kulnų ant pirštų, kad tai, kas buvo, vėl pamatytų, o ne išgirstų ar pajustų, nes jos atmintis — regimoji.

Taip elgtis įprato anuomet, kai po pamokų progimnazijoje ji, mergaičiukė su trumpomis kaselėmis, skubėdavo į miestelio turgavietę. Ten, ant akmenų grindinio, tįsodavo Lietuvos partizanų lavonai. Miško bunkerio grindiniuose susisprogdinusių ar stribynės rūsyje baigtų nukankinti iš veido neįmanoma buvo atpažinti. Tekdavo įsiminti kiekvieną savitesnę rūbų dalelę, kad, grįžus namo, vogčiomis susirinkę kaimynai galėtų susižinoti, ar dar gyvas su šautuvu miškan išėjęs jų namiškis.

— Nesmerk mūsų, kad tave kraujo žiūrėti siunčiam, — aiškindavo tai mergaičiukei, o dabar mano mamai — suaugusieji. Kas žino, kur rytoj mes būsim: Sibiro ar čia, Lietuvoj, po velėna... Atmink, ne mums, o tau apie bolševikų žiaurības savo vaikams pasakoti teks.

— Ar nebaugu būdavo? — klausiau mamos.

— Ne mirusiųjų, o gyvųjų, kurie pasislėpę partizanų lavonus saugojo, bijoti reikėjo, — sakė.

— Šiurpiausia, kai iš mano žodžių vyrą, sūnų ar brolį kaimiečiai atpažindavo.

O motulytė, kuri mūsų sodyboje tai dienos, tai kitai, tai savaitei, antrai pasibūdavo, nosinės nebe- pakeldavo. Ašarų druska jau buvo išėdusi jos akis.

Nežinojome motulytės pavardės, nepasisakė ji ir savojo kaimo pavadinimo. Niekas jos ir nekamantinėjo. Ateidavo ji, smulkutė kaip dvaselė, sausa kaip šakaliukas, palei Nemuną nuo Prienų pusės, pasibūvusi vėl palei Nemuną išeidavo. Ką valgyti padavė, kur gulti paklojo, jai vis gerai. Vis siūlėsi prie darbo: karvę parugiais pavedžioti, daržą nuravėti, serbentus skinti...

Vingiorykščių šaknų nuovire mama vis perdažydavo motulytės pablukusią gedulingąją skarelę, prieš gulant pašukuodavo baltutėlaičiai pražilusią galvą.

— Būtum mano martelė, — atsidusdavo, — tai gražiai mudvi sugyventuva.

Nors motulytė nesipasakojo, kuo širdis dar gyva, bet žmonės žinojo, kad jos namai pelenais paleisti, vyras ir trys sūnūs — partizanai žuvę ir stribų nežinia kur pakasti.

Gyveno motulytė viena kaip pirštas, tarp svetimų, bet nesvetima. Bent mūsų kaime nebuvo tokio, kuris galėtų pasakyti:

— Ko ta banditų perekšlė čia šlaistosi? Dar bėda atsitiks!

Paskutinįsyk mama palydėjo motulytę tolyn per pievą, lyg žinodama — nebesusitiks. Dar drauge pasimeldė prie galukaimio kryžiaus, papuošė jį lauko gėlėmis...

Netrukus, kad neišvežtų kaip buožių į Sibirą, mamos tėvai su vaikais paliko gimtinę ir ilgus metus patys glaudėsi po svetimu stogu tai viename, tai kitame Lietuvos pakraštyje.

O motulytė, gyvendama pas svetimus gerus žmones, sulaukė gilių senatvės. Ir palaidojo ją, kaip dera, su kunigu, dailų kryžių ant kapo pastatė.

Dangaus karalystę duok motulytei, Magdalei Šugždienei iš Vazatkiemio kaimo, Viešpatie!

Bet, prisiminęs motulytę, negaliu nutylėti vakardienos įvykio.

J. ŠVABAITĖS "ŽIEMOS ERŠKĖTIS"

Knygos yra paguoda ir perskaičius — vidinis turtas. Su malonumu imi dailų "Žiemos erškėtį". Tai septintoji poetės Julijos Švabaitės knyga. Jau pačioje knygoje — žinomų kritikų įvertinimas: aplanke — A. Liulevičienės, įžanginiame žodyje — J. Kelero. Skaitydamas susidariai savą nuomonę, kiekvienas gal skirtingą. Žavi intymus poetės "kalbėjimas" — daugiausia be rimų ir ritmų. Jos prišaukti vardai ir vietovardžiai — ar skaitytojui irgi prišauks tuos prisiminimus ir išgyvenimus? Ne tuos pačius, bet vaizduotėje asocijuosis panašūs vaizdiniai, kurie išrašo bendrus tėvynės vaizdus ir jos kančią. Prasmingas poetės kalbėjimas, o ir nutylėjimai... Paliečia sąmonę ir prasmę. Knygą perskaičius, traukia vėl ją skaityti; ir atliepai ne tiek detalės, kiek minties ir jausmo visuma.

Knyga pavyzdingai išleista. Gražios A. ir M. Černiauskų fotografijos dažnai neatitinka poetės minčių, tačiau bendras jų vaizdas — žiema ir kažkas panašaus į dygų kančių erškėtį. Knyga — prasminga ir graži dovana.

Julija Švabaitė. **ŽIEMOS ERŠKĖTIS.** Eilėraščiai. Lietuviškos knygos klubo leidinys.

Gražiai iškeltas istorinis Jonas Čečiota

Kaip džiugina skaitytojus "Laiškų lietuviams" straipsniai autorių iš Lietuvos, taip mielos iš ten ir knygos, ypač jei meniškai išleistos.

Protui ir širdžiai patraukli knyga — Jono Čečio (1796-1847) "Giesmelės", išverstos iš lenkų kalbos jaunos mokslininkės Reginos Koženiausienės. Regina Koženiausienė, Vilniaus universiteto dėstytoja, senosios lietuvių literatūros specialistė, mosklinį daktarės laipsnį užsipelnė pirmuoju savo veikalu "Prakalbos ir dedikacijos" — iš 16-18 amžių, verstos iš lotynų, lenkų ir kitų kalbų, išleistos 1990 m. "Mokslo" leidyklos Vilniuje.

Šią antrąją literatūros mokslo knygą paruošti autorei talkino Reda Griškaitė (studijos apie J. Čečio kūrybą autorė) ir Barbara Kalėda (J. Čečio rankraščių vertėja). Istorinės "Giesmelės" paimtos iš Motiejaus Strijkovskio kronikos.

Jonas Čečiota, Vilniaus universiteto filomat, poetas, folkloristas, poeto Adomo Mickevičiaus bendralaikis ir bendradarbis, aprašęs Lietuvos kunigaikščius, jų žygius, mirtį ir kapus, Vilniaus įkūrimą, Trakus, Pilėnus ir Lietuvos gamtą bei papročius, iki šių laikų lietuviams buvo beveik nežinomas (gal kad rašęs lenkiškai). Jo kūrybos vertėja dr. R. Koženiausienė, pasitaikinusį kitas mokslininkes Jono Čečio gyvenimo ir kūrybos išryškinimui, prikėlė šį Lietuvos kultūrai svarbų žmogų iš užmaršties ir įvedėjo kūrybą į visą tautos kūrybinį lobyną.

Knyga yra nemažos mokslinės ir meninės vertės. Be to, labai rūpestingai ir meniškai išleista. Pagirtinas Rašytojų sąjungos leidyklos darbas, dar labiau išryškinąs ir autorės kūrybinį darbą, šiuo atveju — mokslinį.

Jonas Čečiota. **GIESMELĖS APIE SENOVĖS LIETUVIUS IKI 1434.** Vertė Regina Kože-

Lipam daugiaaukščio laiptais ir matom: kaimynas senutę motiną į automobilį bogina.

Kur dabar močiutė iškeliauja? — paklausė mano mama.

— Į Jasiuliškių kurortą, — numykė pagurklyje turtais labiau nei taukais aptekęs žmogus, vežantis savo motiną į senelių prieglaudą.

Tą akimirką pagalvojau — kokie skirtingi dviejų motinų likimai!

niauskienė. Lietuvos Rašytojų sąjungos leidykla, K. Sirvydo 6, 2600 Vilnius, 1994 m. Dailininkas Arvydas Každailis. 280 psl., kaina sutartinė.

Kodėl mes likome netekėjusios

Nei apysaka, nei romanas, panašu į autobiografinių atsiminimų knygą. Autorė tiksliai suregistravusi mokytojos išgyvenimus Lietuvos okupacijų laikais. Pažintinės reikšmės knyga, kurios detalėse nėra ideologinių išvadų. Moters dieno-raštis nuo pat jaunystės nepriklausomaj Lietuvoj iki antrosios rusų okupacijos imtinai, per kurią alinamas ir nužmoginamas lietuvis. Pagrindinė veikėja — kukli mokytoja, išgyvenusi platonišką meilę su dideliu idealistu-partizanu, kurio kūną ant miestelio grindinio ji tyliai aprauda.

Knygoje yra nemažai dailių literatūrinių detalių, ryškių vaizdų ir charakterių, nors autorė, atrodo, į tikras rašytojas nepretenduoja.

Pelagija Šepikaitė. **KODĖL MES LIKOME NETEKĖJUSIOS.** Kukliai išleista Lietuvoje.

Erškėčių keliu į viltį

Ši eilėraščių rinktinė — tik gražiai įrišti mašinraščio lapai (60), poetinis autorės kraitis, kuriam iki šiol nebuvo lemta prasiveržti į viešumą. Poetinės refleksijos 1947-1994 metais, atspindinčios Rytų Lietuvos gamtą, Uchoje-Komijoje bei Kaune asmeninius išgyvenimus.

*"Mes pabuvome tundroj ir stepėj
ir išbraidėme vargo gelmes.
Kai pamatėme vargą — nustebom,
kad iš tvėrėm kaip žmonės ir mes".*

Tradicinė eilėdara (gerai sakoma, kad lietuviai — poetų tauta!), puošmenomis nepasižymi, autorė tiksliai išsako savas mintis ir aprašo gamtą, kuri guodžia.

O Budzilaitė. **ERŠKĖČIŲ KELIU Į VILTĮ.** Kaunas, 1994. Savilaida.

A.K.

Irena Lukoševičienė. **GYVENIMO CIKLAI** Išleido Pasaulio Lietuvių Bendruomenė (Vilnius-Torontas) 1994 Šeimos metais. Viršelio dailininkas Vytautas Čuplinskas. Rinko ir maketavo "Dienovidžio" leidyklos techninis centras, Vilnius, Lietuva. Spausdino "Danaitis Associates Inc.", Toronto, Canada.

Šios knygelės puslapių skaičius (40) visai nesiderina su joje gražiu stiliumi pateiktų socialinių, pedagoginių ir konsultacinių minčių dideliu svoriu. Tai tikrai puikus įprasminimas 1994-ųjų Šeimos metų. Tai vertinga dovana mūsų šeimoms, kurių daugelis tiek Lietuvoje, tiek ir už jos ribų kartais turi išgyventi sunkias krizes.

Autorė jau kelias dešimtis metų dirba savo profesijos srityje ir nuolat gilina žinias įvairiuose Kanados ir užsienio universitetuose. Šis veikaliukas — tai "Dienovidyje" spausdintų šeimos temomis jos rašinių rinkinys, todėl ir kalbos tikslumu galima visiškai pasitikėti.

Algirdas Landsbergis. **DU UTOPIŠKI VAI-DINIMAI.** Komediantai ir Idioto pasaka. Išleido Algimanto Mackaus Knygų Leidimo Fondas 1994 m. Čikagoje. Fondo adresas: 7338 S. Sacramento Avė., Chicago, IL 60629. Aplankas Zitos Sodeikienės. Spaudė M. Morkūno spaustuvė. Kieti viršeliai, 139 psl., kaina 12 dol.

METMENYS, Nr. 67. Redaguoja Vytautas Kavolis, Dickinson College, Carlisle, PA 17013. Dailės priežiūra: Danas Lapkus. Techninė redaktorė: Henrieta Vepštienė. Administracija: Marija Paškevičienė, 306 55th Pl., Downers Grove, IL 60516. Viršelio projektas: Vytautas O. Virkau. Pavienio nr. kaina — 8 dol. Metinė prenumerata (du numeriai) — 15 dol.

★ ★ ★

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, SJ

Kuo lietuvių kalbai yra nusipelnę mūsų ankstesnieji kultūrininkai

Martynas Mažvydas — pirmosios lietuviškos knygos autorius. Jis pirmasis išspausdino lietuvišką abėcėlę, lietuvišką elementorių, giesmyną, katekizmą, pirmąjį originalų eilėraštį. Tai stambiausias 16 a. vidurio lietuvių rašytojas. Jo paruošti leidiniai ėjo nuo 1547 iki 1589 m. — dvidešimt šešerius metus po jo mirties. Ir svarbiausia — Martynas Mažvydas yra pirmasis lietuvių bendrinės kalbos kūrėjas.

Mikalojus Daukša — lietuviškosios raštijos pradininkas Lietuvoje. Jis išvertė į lietuvių kalbą ir išleido J. Ledesmos katekizmą (1595) ir J. Vujeko postilę (1599). Tai neeilinis, praaugęs savo epochą žmogus, siekęs didžių dalykų. Daukša stengėsi kurti lietuvių tautinę kultūrą, kovojo dėl gimtosios kalbos teisių. Tai šviesiausia to meto asmenybė, kalbos normintojas, didis Lietuvos patriotas.

Liudvikas Rėza buvo Kuršių nerijos žvejo sūnus, Karaliaučiaus universiteto profesorius, lietuvių kalbos seminaro vadovas. Jis reiškėsi kaip poetas, kritikas, vertėjas, tautosakininkas, literatūros istorikas. L. Rėza paskelbė K. Donelaičio kūrybos rankraščius — 1818 m. „Metus“, pats parinkęs kūriniui vardą, o 1824 m. pasakėčias. Parengė ir išleido pirmąjį lietuvių liaudies poezijos rinkinį „Dainos“ (1825), tuo padėjęs pagrindus lietuvių tautosakos mokslui.

Simonas Daukantas — pirmasis istorikas, lietuviškai rašęs Lietuvos istoriją. Jis rinko lietuvių liaudies tautosaką, rengė lietuvių kalbos žodyną, rašė populiarias knygeles žmonėms, kūrė lietuviškus svetimų žodžių pakaitalus. Tai pirmasis

ryškiausias tautinės savimonės žadintojas, lietuvių tautos atgimimo šauklys.

Motiejus Valančius — žymiausias XIX a. lietuvių tautos švietėjas ir dorovės ugdytojas. Jis ragino steigti parapijines mokyklas paprastiems žmonėms, mokyti vaikus skaityti, pats rašė ir kitus skatino rašyti žmonėms naudingų knygelių, parašė istorinį veikalą „Žemaičių vyskupystė“, apie 40 dvasiško ir pasaulietiško turinio knygelių, iš kurių ypač gyva žmonių kalba išsiskyrė „Palangos Juzė“. Ilgus dešimtmečius Lietuvos vaikai skaitė Valančiaus „Vaikų knygėlę“, o suaugusieji — „Paaugusių žmonių knygėlę“. M. Valančius aktyviai propagavo dorą ir blaivybę, buvo Varnių dvasinės seminarijos rektorius, Žemaičių vyskupas.

Laurynas Ivinskis — švietėjas, lietuvių periodinės spaudos pradininkas, pirmasis lietuviškų kalendorių leidėjas Lietuvoje. Per kalendorius geriausiai atsiskleidė šviečiamasis L. Ivinskio poveikis kultūriniam Lietuvos gyvenimui. Jis yra pirmasis lietuviško laikraščio Didžiojoje Lietuvoje organizatorius, to meto lietuvių grožinės literatūros kūrinių skelbėjas, leidybiniu darbu praskynęs takus „Aušrai“ ir „Varpai“.

Antanas Baranuskas — pirmasis kalbininkas, pateikęs detalią ir gerai motyvuotą lietuvių tarmių klasifikaciją. Jis parašė lietuvių kalbos gramatiką, sukūrė nemažai lietuvių kalbotyros terminų (balsis, sakinyš, rašyba, raidė, tarmė ir kt.), tobulino lietuvišką rašybą, normino lietuvių kalbą, gimtąja tarme parašė poezijos šedevrą — poemą „Anykščių šilelis“.

Petras Vileišis kovojo prieš lietuviškos spaudos draudimą, rėmė pirmuosius Didžiąjai Lietuvai skirtus laikraščius („Aušrą“, „Varpą“, „Ūkininką“), juose bendradarbiavo, rašė ir vertė švietėjiškas knygeles žmonėms, platino jas nemokamai, įkūrė Vilniuje pirmą lietuvišką knygyną, spaustuotę, leido ir redagavo pirmą legalų lietuvišką dienraštį „Vilniaus žinios“.

Jurgis Šlapelis padėjo Jablonskiui rinkti medžiagą lietuvių kalbos gramatikai, redagavo A. Juškos žodyną, Vilniaus krašte rinko tautosaką ir žodžius, taisė daugelio leidinių kalbą, parengė pirmąjį lietuvių kalba tarptautinių žodžių žodyną ir keletą kitų žodynų, redagavo tęstinį leidinį „Lietuvių tauta“, 1906 m. įsteigė Vilniuje knygyną, platino lietuviškas knygas.

Iš „TV Kalbos Viktorina“

TĖVYNĖJE

Paruošė MARIJA A. JURKUTĖ

PIRŠTINĖS

Važiuoju troleibusu rūškaną gruodžio dieną, akis įdūrusi į pro šalį bėgančius pilkus Vilniaus mūrus, į nuogas pajuodusias šaligatvio liepas. Troleibuse kažkas pikta barasi, ginčijasi, keikia neregėtų melagių ir gobšų valdžią. Štai šalia manęs klasteli menkutė moterytė, teužimanti vos pusę sėdimos vietos. Netrukus, ruošdamasi lipti iš troleibuso, ji pakyla ir žengia durų link. Aš — jai iš paskos. Staiga mano bendrakeleivė stabteli, ir aš išvystu, kaip prie durų ant priekinės sėdynės sėdinti šviesaus veido moteris laiko jai atkištas pirštines ir tyliu, švelniu balsu sako: “Matau, jūsų rankelės labai sušalusios, — prašom paimti šitas pirštines”. Mano bendrakeleivė, matyt, suglumusi dar svarsto. Pirštinių savininkė dar pakartoja: “Prašom paimti, — sušilkite savo rankes”. Šitie gailestingosios moters žodžiai nuskamba man ausyse kaip muzika.

Išlipu iš troleibuso susigėdusi, su širdyje kirbančiu kirminu. Gatve nuskuba pirštinėmis apdovanotoji moterėlė. Spėju pastebėti, kad ne tik jos apdaras, bet ir apavas — apgailėtini. “O kodėl aš negalėjau padovanoti jai savo pirštinių? — klausiu savęs. — Kodėl aš tik skersa akimi težvilgtelėjau į ją, kodėl sėdėjau, murksojau, nieko nematydama, kas dedasi aplinkui?”

Žengiau susimąščiusi, ir štai ūmai pro žvarbaus sūkuringo vėjo blaškomas snaiges, pro melsvą miesto rūką šydą išnyra pirštinės! Tos pačios pirštinės, kurias mačiau dovanojant vargdieniui moterėlei. Akimirką nebesusigaudau, kur aš — re-

alybėje ar pasakoje. Ir koks stebuklas — iš pirštinių, matau kyšo spinduliuojanti širdis! Ji apšviečia dangų, žemę, skubančių žmonių minią.

Ak, dabar aš suprantu — jei savo širdį galėtume padovanoti vargingesniui už save, kiek daug sužvarbusių sielų galėtų pasišildyti kaitriuose jos spinduliuose, kaip prašvistų liūdna, apnikusi mūsų Tėvynės padangė! (Jadvyga Savickienė “Dienovidis” Nr. 47)

PAVARDĖS REKORDININKĖS

Agentūra “Factum” prie Lietuvos kultūros fondo į Lietuvos rekordų knygą įrašė naujus pavardžių rekordus.

Trumpiausios Lietuvos piliečių pavardės užrašomos viena raide. Tokias trumpas pavardes turi dvi seserys iš Klaipėdos — Natalija ir Tatjana I bei ariogaliotė Marija Svetlana K. Taip pat labai trumpas pavardes turi Švenčionių, Vilniaus, Trakų rajonų gyventojai: Ana Li, Elvyra Li, bei Žilvinas Li.

Šią informaciją agentūrai “Factum” pateikė Lietuvos ekonomikos ministerijos skaičiavimo centras iš savo kompiuterinių duomenų bazės, kuri buvo sudaryta pagal rinkėjų sąrašus, ruošiantis 1994 metų rugpjūčio 27 dienos referendumui dėl indėlių kompensavimo bei neteisėto privatizavimo. Manoma, kad dabar tai yra didžiausia kompiuterinė duomenų bazė Lietuvoje: joje yra apie 600 megabaitų informacijos vienetų.

Papildžius informaciją trumpiausiomis pavardėmis iš Lietuvių kalbos instituto parengto dvitomo lietuvių pavardžių žodyno, susidarė toks trumpiausių pavardžių sąrašas: Eva, Ila, Yla, Oka, Uba, Oba, Uka, Oka, Uža, Oža.

Kaip jau buvo skelbta Lietuvos rekordų knygoje, ilgiausia pavardė tebelieka kaunietės pavardė, kuri užrašoma 34 raidėmis. Tai — Gediminaitė-Beržanskaitė-Klausutaitė.

Taip pat paaiškėjo daugiausia vardų — keturis — turintis pilietis. Tai kaunietis Stanislovas Vincas Narimantas Aloyzas Puodžiukynas. (Lietuvos rytas Nr. 9)

Jaunutė Marija.

Ses. Teodora

AKIVAIZDU, BET NEJTİKĖTINA

Jonava. Pilietei V.V., atėjusiai į centrinės ligoninės ginekologijos skyrių, uošvė įdavė 100 JAV dolerių. Prieš eidama į gydytojo kabinetą, moteris nusivilko palatą, kurio kišenėje liko ne tik doleriai, bet ir 50 Lt bei sugyventinio vairuotojo pažymėjimas. Už kelių minučių išėjusi, kišenes rado tuščias. (Respublika Nr. 12)

GYVENIMO KELIAS ANTRĄJĮ ŠIMTĄ METŲ BUS LYGESNIS

Metų pradžioje antrąjį savo gyvenimo šimtmetį pradėjo skaičiuoti Kuršėnų miesto gyventoja Antanina Kabalinskaitė. Su šimto metų sukaktimi jubiliatę sveikino ir dar ilgų gyvenimo metų linkėjimo giminės ir kaimynai. Gyvų gėlių puokštę, tortą

bei dovaną jubiliatei įteikė ir Kuršėnų miesto vice-merė S. Lukienė.

Pati jubiliatė kol kas sveikata dar nesiskundžia, pati savimi pasirūpina, vasarą net darželį aptvarko. Atsakydama į linkėjimus, A. Kabalinskaitė išreiškė viltį, kad antrojo jos gyvenimo šimtmečio kelias bus lygesnis. (Lietuvos rytas Nr. 3)

PER METUS KLAIPĖDOJE — APIE PUSŠIMTĮ DVYNUKŲ

Ir vėl Klaipėdos gimdymo namuose pasaulį išvydo trynukai. Devyniolikmetė gargždiškė Aurelija Mulskienė, Vilniaus aukštesniosios technologijos mokyklos studentė, pagimdė du berniukus ir mergaitę. Berniukai svėrė 1244 ir 1270 gramų, mergaitė — 1246 gramus. Į šį pasaulį jie atėjo per penkiolika minučių.

Pasak miesto ligoninės vyriausiojo gydytojo pavaduotojo Vytauto Raubos, nuo pat pradžių buvo labai rūpinamasi gimdyve ir mažyliais, kurie gimė neišnešioti, šešių su puse mėnesio. Silpnutė mergaitė išgyveno tik vieną parą. Broliukams prijungti dirbtinio kvėpavimo aparatai, mamos savi-jauta neblogo.

Praėjusiais metais Klaipėdos gimdymo namuose moterys dvynukus pagimdė 44 kartus, 1993 metais — 49 kartus, 1992 — 43 kartus. Prieš trejus metus čia buvo pasveikinta laiminga mama iš Šilutės rajono, susilaukusi trijų vaikų. (Lietuvos rytas Nr. 7)

ŠUO SVARBIAU UŽ VAIKĄ

Panevėžio gimdymo namuose pasaulį išvydo berniukas, svėręs beveik tris kilogramus, kurio 1971 metais gimusi mama atsisakė. Jauna, netekėjusi moteris savo elgesį motyvavo tuo, kad jai reikia auginti šuniukus, vežti juos parduoti į užsienį — tai jos pragyvenimo šaltinis, vaiku ji neturėsianti kada rūpintis. Pirmąjį jos vaiką augina tėvai. Naujagimių skyriaus vedėja Rita Tvarijonavičienė, dirbanti gimdymo namuose nebe pirmus metus, sakė, kad praėjusiais metais trys moterys atsisakė savo vaikų, pasak jų, dėl sunkios materialinės padėties. Tačiau, kad atsisakytų dėl šunų — to dar nebuvo. (Lietuvos rytas Nr. 17)

Švėkšna (Šilutės r.). Miestelyje lankėsi iš Čikagos profesorius Jonas Račkauskas. Jis susitiko su jaunystės draugais, Švėkšnos klebonu Petru Stuku, apylinkės viršaičiu Alfonsu Šepučiu, mokytojais.

Pagrindinis svečio kelionės tikslas — apžiūrėti ir pasitarti, kaip įsteigti šiame Žemaitijos miestelyje muziejų. Dabar veikia muziejus šalia Saulės gimnazijos esančiame name. Tačiau profesorius iš Čikagos pasiryžęs savo gimtinėje įkurti kur kas didesnį muziejų su turtinga ekspozicija.

Jonas Račkauskas pranešė, kad Amerikoje gyvenantis grafas Aleksandras Pliateris sutiko padovanoti jo nuosavybėn tėvo sugrąžintą pastatą, kuriame sovietų metais veikė pradžios mokykla. Dabar šis pastatas Švėkšnos parke apleistas, jį restauruoti reikia nemažai pinigų. Mūsų kraštiečiai pažadėjo iš Amerikoje gyvenančių švėkšniškių bei kitų lietuvių rinkti aukas, už kurias ir bus atlikti pirmieji namo-muziejaus remonto darbai. (Lietuvos aidas Nr. 234)

ALKOHOLIO PREKYBA VILNIUJE IR ŠVEDIJOJE

Lietuvos blaivybės draugija „Baltų ainiai“ dar prieš porą metų buvo pateikusi Aukščiausiajai Tarybai įstatymą, griežtai ribojantį prekybą alkoholiniais gėrimais. Kadangi pateikto įstatymo projektas nebuvo net svarstytas, draugija jau pataisytą, atitinkantį pasikeitusias sąlygas įstatymą pateikė Seimui, bet ir šis projektas liko nesvarstytas.

Bet „Baltų ainiai“ nenurimsta. Buvo surengta akcija prieš plintantį girtuokliavimą ir neryžtingą valdžios kovą su juo. Draugijos pirmininkas pastebėjo, kad Vilniuje įvairiausių alkoholiu prekiaujančių įstaigų yra daugiau negu Švedijoje. Reikia laukti, kad akcija pagreitins įstatymo dėl alkoholio prekybos svarstymą Seime. (XXI Amžius Nr. 3)

ELGETOS IRGI SPECIALIZUOJASI

Iškovojojusioje nepriklausomybę Lietuvoje elgetavimo verslas atgimė. Pradedantis elgeta prieš pradedantį smulkų verslininką turi bent du esmi-

nus pranašumus. Pirma, pradiniai kapitalo įdėjimai yra minimalūs. Antra, elgeta nemoka mokesčių nei valstybei, nei savivaldybei (neabejotina, kad elgetos moka mokesčius nusikaltėlių pasauliui, tačiau tirti šį elgetystės aspektą nėra paprasta).

Elgetavimas prie bažnyčių (kapinių) — tradicinė ir solidžiausia elgetavimo rūšis. Šventoriaus elgeta turi atitikti nerašytus šimtmečiais nusistovėjusius reikalavimus. Jis turi būti tikrai senas arba turėti akivaizdžius luošumo požymius. Jo rūbai turi būti labai nudėvėti, bet įmanomai tvarkingi ir švarūs. Prašyti išmaldos jis, kaip ir dera nordiškos rasės atstovui, turi oriai, dėkoti santūriai. Prie bažnyčių dažniau elgetauja moterys.

Visiška priešingybė — stočių (turgaus) elgetos. Daugiausia tai yra užkietėję ateistai, dažnai alkoholikai, dažniau vyrai negu moterys. Stočių elgetos dažnai susiję su nusikaltėlių pasauliu ir tarpininkauja, teikdami įstatymo draudžiamas paslaugas ir prekes.

Margiausia ir galbūt įdomiausia elgetų rūšis — miesto centro elgetos. Miesto centras yra tam tikra profesinė mokykla. Tie, kuriems pavyksta elgetaujant centre susikurti gerą įvaizdį, matyt, vėliau migruoja prie bažnyčių. Kiti, kurie nustumka į socialinį dugną, priversti persikraustyti į stotį, kur policija nėra tokia reikli. Ir, be abejo, žymi centro elgetų dalis taip ir netampa profesionalais...

Klaipėda, kur dar jaučiama protestantiškos etikos įtaka, turi mažai bažnyčių elgetų, o ir šiaip elgetavimas čia nėra populiarus. Orūs kauniečiai taip pat nemėgsta elgetauti. Daugiausia elgetų išilginiam gatvės metrui, vienai bažnyčiai, stočiai, turgui tenka sostinėje — Vilniuje. (Lietuvos rytas Nr. 12; žinutė iš laikraščio „Klaipėda“)

MEDŽIOTOJAI DŽIAUGIASI LAUKINĖMIS TELYČIOMIS

Zarasų rajono Luodžių žemės ūkio bendrovės žmonės, sužinoję, kad Ignalinos rajono medžiotojai Žeimių kaime nupylė tris sulaukėjusias telyčias, tuoj pat išvažiavo į įvykio vietą. Nuojauta žemdirbių neapvylė: visų telyčių ausyse buvo Luodžio žemės ūkio bendrovėje iškirpti „auskarai“.

Ignaliniečiai sumokėjo kaimynams už nušautas telyčias 2.100 litų.

Taip luodiečiai “surado” tris iš aštuonių pavasari pabėgusių ir per vasarą bei rudenį visiškai sulaukėjusių telyčių. Anot žemdirbių, sulaukėjimas pasireiškia tuo, kad laisvės paragavę gyvulėliai nebeprisileidžia ne tik ūkininko ar bendrovės darbininko, bet ir kur kas mažiau pavojingo buliaus.

Beje, ignaliniečiai irgi turi pagrindo pažvelgti į pamiškėmis slampinėjančius gyvulius pro šautuvų taikiklius. Būrelis telyčių, tikrai žinoma, yra pasprukusios nuo Kazitiškio (Ignalinos r.) žemės ūkio bendrovės žemdirbių. (Lietuvos rytas Nr. 6)

SUVAŽIAVIMAS APSIGIMIMŲ KLAUSIMAS

Lietuvos akušerijų ginekologų suvažiavimas vyko Kaune: jo tikslas — aptarti skaudų reiškinį — vis didėjančių apsigimimų skaičių. Prof. V. Sadauskas pranešime pažymėjo, kad šimtui gimdymų Lietuvoje tenka šimtas abortų; be to, nemaža dalis abortų atliekama privačiai, todėl neregistruojama.

Dėl įvairių priežasčių naujagimių sveikatos duomenys labai blogi. Kasmet Lietuvoje gimsta apie aštuoni tūkstančiai invalidų, iš jų apie du tūkstančiai — su psichikos sutrikimais. Sveikų vaikų gimsta tik šiek tiek daugiau kaip pusė.

Suvažiavimo darbe dalyvavo ginekologai iš Rusijos, Latvijos, kitų užsienio šalių. (XXI amžius Nr. 79)

TRISPALVĖ DAR VIENOJE VIRŠŪNĖJE

Į Korėjos sostinę Nairobį išskrido alpinistas V. Vitkauskas, pasiryžęs Trispalvę iškelti aukščiausioje Afrikos viršūnėje — Kilimandžaro (5.895 m). Vitkauskas Lietuvos vėliavą jau yra iškėlęs aukščiausioje Azijos (ir pasaulio, Everesto, 8.848 m), Europos (Elbruso, 5.642 m), Amerikos (McKinley, 6.194 m) ir Antarktikos (Vinsono, 4.897 m) viršūkalnėse.

Šį sykį drąsūs alpinistas į Kilimandžarą kopiti pasikvietė ir talkininkus — Lietuvos televizijos operatorių V. Jaskevičių, “Lietuvos ryto” žurnalistą E. Ganusauską, alpinizmo veteranus vilniečius V. Stepulį, V. Šaduikį, šiaulietį A. Briedį, netgi kelias moteris, dar neragavusias didelių aukštumų. “Šį sykį sugrįšime ne tik su įspūdžiais ir fotografijomis, bet ir su videojuostomis”, — paraeiškė V. Vitkauskas. Taigi kelionės į Kilimandžarą dalyviais bent TV ekranuose galės būti ir Lietuvos žiūrovai. G Trispalvę aukščiausioje Afrikos viršūnėje turėtų suplevėsuoti dar vasarį. (XXI amžius Nr. 8)

MODERNUS MENAS TURI RASTI VIETĄ IR ŠVENTYKLOJE

Dvylika profesionalių dailininkų (tapytojai, skulptoriai, grafikai, vitražo, tekstilės, metalo meistrai) Kauno tarpdiecezinėje kunigų seminarijoje surengė dailės parodą “Jėzus”.

Parodoje autoriai rodė šiuolaikinius bažnytinės tematikos kūrinius. Dauguma iš jų sukurti pastaraisiais metais, po Nepriklausomybės atkūrimo Lietuvoje. Tarp parodos autorių vyrauja jaunosios ir vidurinės kartos daugiau ir mažiau žinomi dailininkai: A. Andziulytė, V. Kasinskas, L. Stankutė, G. Vaičys, Talino dailės akademijos studentas E. Ludavičius. I. Orinauskaitė, A. Žiupsnytė, kiti autoriai.

Vyresniajai kartai Katalikų dailininkų grupės parodoje atstovauja Skulptorius V. Žuklys, ekspozuojantis gipsinį bareljefą “Kristus”, sukurtą Jono Pauliaus II apsilankymo Lietuvoje garbei. Ekspozicijos “Jėzus” atidarymui ir Katalikų dailininkų grupės pristatymui išleistas parodos katalogas, kurį paruošė menotyrininkė L. Šinkūnaitė. Kataloge cituojama popiežiaus Pauliaus VI enciklika: “Modermus menas turi eiti su gyvenimu ir užimti deramą vietą Šventyklėse, jei išsaugoja pusiausvyrą tarp natūralizmo ir perdėto simbolizmo”. (Lietuvos rytas Nr. 3)

— Kaimynėle, jūsų dukra kas vakarą važinėja su tuo jaunu inžinierium į mišką motociklu. Ar nemanote, kad kas nors gali atsitikti?

— Ne, juk inžinierius visada važinėja labai atsargiai, be to, jie abu su šalmais.

★ ★ ★

— Daktare, aš sergu. Pastaruoju metu blogai girdžiu. Ką sako mano žmona, nesuprantu nė žodžio.

— O tai ne liga, tai tikra laimė!

★ ★ ★

— Vesti ar likti viengungiui? — kažkas paklausė Sokratą.

— Kaip bepasielgsi, visuomet gailėsies, — atsakė Sokratas.

★ ★ ★

Jonukas sako savo sesytei, gavusiai obuolį:

— Gal mudu pažaistumėm Adomą ir Ievą? Aš būsiu Adomas, o tu Ieva. Tu man paduosi pagundos obuolį.

★ ★ ★

— Panele, man rodos, kad aš jus kažkur mačiau.

— Gali būti. Aš ilgą laiką tarnavau bepročių ligoninėje už slaugę.

★ ★ ★

— Kodėl, Maryte, tu atrodai taip susijaudinusi?

— Ir kaip aš galiu būti rami? Onutė man pasakė vieną paslaptį ir prašė niekam jos nesakyti. O kam tik aš apie ją pasakau, visi jau žino.

★ ★ ★

Rūbinėje kalbasi du "Lituanikos" futbolininkai:

— Kaip baigėsi tavo skyrybų byla?

— Pralaimėjau 1:2.

— Kaip tai suprasti?

— Paprastai: žmonai atiteko namas, man du vaikai, o advokatui visos mūsų santaupos.

★ ★ ★

Keli turistai užlipo į vieno bažnytkaimio varpinę.

— Šis varpas, — aiškina zakristijonas, — yra didžiausias, kuriuo skambiname tikrai atvykus vyskupui, ištikus gaisrui ar kitoms didelėms nelaimėms.

★ ★ ★

— Vincai, aš girdėjau, kad tave paliko sužadėtinė. Negi tu jai nesakei, kad tapsi savo turtingo dėdės paveldėtoju?

— Taip, sakiau.

— Na, ir kaip?

— Dabar ji mano teta.

★ ★ ★

► Pop. Jonas Paulius II savo 1994 m. gruodžio 9 d. išleistame 14 psl. laiške, pavadintame “Moteris — auklėtoja taikai”, pabrėžia, kad šeima yra pirmoji ir pagrindinė socialinio elgesio ir pagrindinė taikos mokykla. Tuo pačiu laišku jis kreipiasi į visus piliečius, bažnyčias, valstybes ir tarptautines organizacijas, ragindamas siekti to paties tikslo — taikos.

► Kaišiadorių vyskupijos “Caritas” konferencijoje reikalų vedėja Marija Bagdonienė gruodžio 12 d. pranešė, kad 44 iš 68 vyskupijos parapijų veikia “Caritas” grupės, dirbančios labdarybės darbus.

► Maskvos arkiv. Tadeusz Kondrusiewicz ragino savo tikinčiuosius melstis už smurto aukas Čėčėnijoje.

► Ses. M. Remigija Armonaitė, kazimierietė, sulaukusi 98 m. amžiaus, vienuoliškuose įžaduose išgyvenusi 64 m., mirė 1995 m. sausio 22 d. Čikagoje.

► Pasirašydami bendrąją Kristologinę deklaraciją, pop. Jonas Paulius II ir Asirijos Bažnyčios galva patriarchas Dinkha IV, 1994 m. lapkričio 11 d. formaliai užbaigė tai, ką jie apibūdino, kaip nesusipratimą dėl Kristaus tapatybės. “Mūsų Viešpats Jėzus Kristus yra tikras Dievas ir tikras žmogus, tobulas savo dieviškumu ir tobulas savo žmogiškumu”, teigiama toje deklaracijoje.

► Šiuo metu Lietuvos-Latvijos provincijoje, kuriai vadovauja provinciolas kun. Jonas Boruta, SJ, yra 73 jėzuitai, iš kurių 47 dirba savo šalyse, 11

mokosi ar dirba užsienyje, likusieji jau dešimtmečius dirbuojasi tarp savo tautiečių Europoje, Pietų ir Šiaurės Amerikoje, misijose.

► Vasario 1 d. Lietuvos prez. Alg. Brazauskas įteikė DLK Gedimino trečiojo laipsnio ordiną prof. kun. Antanui Liuimai, buv. ilgamečiam Lietuvos katalikų mokslo akademijos pirmininkui, nuolat gyvenančiam Romoje.

► Pop. Jonas Paulius III ragina reformuoti Jungtinių Tautų organizaciją jos 50 m. jubiliejaus proga. Nepaisant daugelio nuopelnų, Jungtinėms Tautoms ne visada pavyko įgyvendinti veiksmingas priemonės tarptautiniams konfliktams išspręsti.

► Vasario 6 d. Lietuvos prez. A. Brazauskas, nepasirašęs Seimo priimto nepalankaus Bažnyčiai įstatymo, pareiškė: “Santykiai tarp valstybės ir Bažnyčios įteisinti konstitucijoje. Joje pabrėžta, kad jie grindžiami susitarimais. Tuo tarpu Seimas, priimdamas tą įstatymą dėl religinių bendrijų teisės į išlikusį nekilnojamą turtą atkūrimo tvarkos, nesitarė su Lietuvos katalikų Bažnyčia ir kitų konfesijų hierarchais ir vadovais. Su tokiu įstatymu, koks jis priimtas, sutikti negaliu”.

► Novosibirske neseniai atidaryta nedidelė kunigų seminarija ir pradėtas leisti katalikiškas laikraštis. Pirmąją sielovadinę konferenciją suorganizavo Sibiro apaštalinis administratorius vysk. Josef Werth, SJ.

► Naujausiais duomenimis, Ruandos pilietinio kario metu žuvo 105 kunigai, 44 vienuoliai vyrai ir 116 vienuolių moterų.

► Gruodžio 22 d. Kauno tarpdiecezinėje kunigų seminarijoje buvo atidaryta šiuolaikinio religinio meno paroda “Jėzus”.

► Garliavoje, J. Lukšos-Daumanto gimnazijoje, gruodžio 15 d. buvo atidarytas katalikiškojo ugdy-mo centras.

► Sausio 29 d. mons. K. Vasiliauskas pašventino ketvirtus metus dirbantį privatų “Tauro banką”. To banko prezidento žodžiais, banko idėjinis pagrindas — dešimt Dievo įsakymų ir pop. Jono Pauliaus II enciklika “Centesimus annus” nuosavybės klausimu. Mons. K. Vasiliauskas, aiškindamas

pašlakstymo reikšmę, sakė, kad tuo jis iš visos širdies linki, kad šiuose namuose viskas būtų švaru, kad niekas čia nesijaustų nuskriaustas.

► Vienoje, Austrijoje, Žmogaus teisių organizacija — Christian solidarity International (CSI) atkreipė dėmesį, kad šiandien pasaulyje persekiojama daugiau krikščionių, negu kada nors anksčiau. Tos organizacijos duomenimis, praėjus 46 m. nuo Jungtinių Tautų Žmogaus teisių deklaracijos paskelbimo, žmonių religinė laisvė ribojama arba pažeidinėjama dvidešimtyje šalių.

► Vatikano nuncijus Lietuvai arkiv. Justo Mullor Garcia serga ir Pijaus XI ligoninėje bus operuojamas.

► Limos, Peru, arkiv. Augusto Vargas Alzamora įsitikinimu, iš Lotynų Amerikos katalikiškumo belikęs vien tik vardas. Didžiausiu Lotynų Amerikos uždaviniu jis laiko “drungnų” katalikų evangelizaciją.

► Kun. Vaclovas Paulauskas, 1942-1944 m. buvęs Sedos bažnyčios rektorius ir 1944 m. Pirmojo žemaičių savanorių pulko kapelionas, mirė 1995 m. sausio 16 d. Thompsonė, CT. Palaidotas Putnamo seselių vienuolyno Dangaus vartų kapinėse.

► Vasario 2 d. Vašingtone, Hiltono viešbutyje, buvo Nacionaliniai maldos pusryčiai. Šio renginio tikslas — vienyti tautas ir įvairių įsitikinimų žmones. Tokie pusryčiai kasmet rengiami nuo 1952 m. Šiais metais pusryčiuose dalyvavo pora Lietuvos seimo narių ir Lietuvos ambasadorius dr. Alfonsas Eidintas.

► Sausio 22 d. Utenos Dievo Apvaizdos bažnyčioje įvyko jau antrasis giesmininkų konkursas. Jo tikslas, klebono kun. S. Sudento žodžiais, paskatinti Utenos miesto ir apylinkių jaunimą mokytis giesmių, pažinti jų dvasinę vertę, puoselėti lietuviškas melodijas ir ieškoti naujų talentingų giesmininkų bei dainininkų.

► Kun. Antanas Rubšys, Manhattan kolegijos Šv. Rašto profesorius ir Šv. Rašto į lietuvių k. vertėjas, ir kun. Antanas Jonušas, Šv. Kazimiero lietuvių kolegijos ekonomas, pakelti į prelatus. Jų įvilktuvėse Romoje dalyvavo Telšių vysk. A. Vaičius,

arkiv. Jonas Bulaitis, nuncijus Pietų Korėjai ir Mongolijai ir daug lietuvių kunigų bei pasauliečių, gyvenančių Romoje. Lietuvių būrelį su naujaisiais prelatais privačioje audiencijoje priėmė pop. Jonas Paulius II.

► Kalėdinės eglės priešais Vatikano baziliką pradėtos statyti nuo pop. Jono Pauliaus II pontifikato pradžios. 1994 m. eglė buvo 27 metrų aukščio ir atgabenta iš Slovakijos.

► Lietuvos vyskupų konferencija išplatino pranešimą kunigams. Sakoma, kad Bažnyčios kanonai draudžia kunigams viešas pareigas civilinėje valdžioje, tačiau kunigams lieka svarbi misija padėti tautai apgalvotai spręsti visuomeninio gyvenimo klausimus, kuriant laisvą ir dorą kraštą.

► Šių metų vasario 4 d. Vasariškėse, netoli Daugpilio, mirė kun. Lionginas Lapkovskis, SJ. Jis buvo latvis, priklausęs Lietuvos jėzuitų provincijai. Gimęs 1906 m., kunigu įšventintas 1931, o jėzuitu tapo 1933 m. Studijavo Krokuvoje ir Romoje. Karo metais ir pokaryje dirbo Ilukstėje. Buvo persekiojamas ir vokiečių, ir rusų okupacijų metais, kalinamas Ukrainoje ir Karelijoje už “antikomunistinę veiklą”

► Olandijos katalikų vyskupai apkaltino šalies Teisingumo ministeriją, jog ši pernelyg laisvai interpretuoja eutanazijos įstatymą. “Pylimas, garantuojantis žmogaus gyvybės apsaugą bei neliečiamumą, pradeda vis labiau irti”, — pabrėžia vyskupai vasario 18 d. Utrechte paskelbtame pareiškimė, kuriuo jie reagavo į Teisingumo ministerijos neseniai pareikštą pasakymą, jog eutanazija galima tada, “kai pacientas fiziniu ar dvasiniu požiūriu yra beviltiškoje ir nepakeliamoje padėtyje, taip pat tada, kai dar nėra pasiekta mirimo fazė”. Vyskupai mano, kad ši formuluoė patvirtina jų būkštavimus, “kad eutanazijos praktika vis labiau tolsta nuo teisingo kelio”. Gydytojo pareiga, vyskupų nuomone, stengtis prailginti žmogaus gyvenimą tol, kol nepasiekiamas mirimo fazė. Kita vertus, gydytojas neturi teisės “aktyviai ir tiesiogiai užbaigti” galutinės žmogaus gyvenimo fazės, pabrėžia vyskupai.

Juoz. M.

Nuoširdžiai dėkojame „Laiškų lietuviams“ rėmėjams

200 dol. aukojo J. Lieponis.

160 dol. aukojo L. Normantas.

Po 85 dol. aukojo: W. E. Petkus, V. Rapšys.

70 dol. aukojo kun. V. Radvina.

50 dol. aukojo kun. S. Gaidelis.

40 dol. aukojo S. Skripkus.

Po 35 dol. aukojo: J. Pauliukevičius, Ch. M. Vygantas, B. Cizikaitė.

Po 30 dol. aukojo: I. Kairys, A. Lesevičius.

Po 25 dol. aukojo: A. Pažiūra, A. Lesevičius.

Po 20 dol. aukojo: V. Šimkus, J. Ardys, A. Čepulis, B. Kasakaitis, E. Nemickienė, A. Gylys, J. Starkus, V. Petrauskas, M. Vilitis.

Po 15 dol. aukojo: V. Numgaudas, P. Kaufmanas, M. Ambrozaitis, V. Valantinas, K. Miliūnas, D. Jakas, A. Pupius, E. Arlauskas, V. Šoliūnas, B. Žemaitis, V. A. Mažeika, A. Karaitis, A. Stropus, T. Norkienė, H. Milaknis, K. Sadauskas, P. Norvilas, P. Žilinskas, H. Bagdonas, K. Lietuvinkas, B. Kruopis, V. Lelis, E. Pagirys, B. Stangenbergas, S. Prialgauskienė, V. Balčiūnas.

Po 10 dol. aukojo: B. Polikaitis, B. Kasinskas, T. Bogušas, M. Gelažius, O. Šilėnienė, V. Krasauskas, G. Palionis, A. Karaliūnas, S. Strokas, A. Stulpinas, K. Beiga, K. Rožanskas, J. Raulinaitis, P. Pranis, E. Vilkas, J. Zalagenas, S. Žilevičius, A. Augaitis, S. Kazlas, P. Molis, J. Kučingis, M. Kapočius, J. Gelumbauskas, A. Čaplėnas, A. Stankaitis, A. Pužauskas, S. Slepawic, K. Markus, J. Kirvaitis, S. Jurkūnas, kun. V. Cukuras, P. Raulinaitis, P. Melnykas, A. Juzaitis, V. Dedonienė, S. Laniauskas, A. Goldikovskis, J. Oksas, F. Tarulis, S. Leikus, V. Damašius, O. Rugelis, S. Bakšys, A. Grigalauskas, A. Pocius, P. Šošienė, V. Vaitkevičius, O. Martšauskas, V. Peseckas, A. Bumbulis, J. Telson, J. Plečkaitis, P. Simanaukas, K. Linkus, T. Gečys, K. Trečiokas, P. Jadviršis, M. Sulaitienė, D. Mikoliūnienė, kun. Kriščiūnevičius, V. Prunskis, R. Kreivėnas, S. Budrys, S. Riškus, B. Kūkalis, A. Račiūnas, H. Laucius, B. Tamošiūnas, K. Remeza, S. Einikis.

Po 7 dol. aukojo: I. Smieliauskienė, L. Bagdonas, J. Povilaitis.

Po 5 dol. aukojo: A. Smolinskas, A. Damijonaitis, S. Maksvytis, K. Genčius, T. Merkevičius, A. Saudargas, F. Mažeika, M. Radzevičius, M. Prancevičius, E. Kelečius, H. Molejus, A. Kikilas, B. Šlajus, J. Butvilą, J. Matulaitis, M. Prancevičius, M. Anelauskas, M. Ališauskienė, P. Juodikis, S. Lukas, T. Šaulys, S. Galeškienė, T. Alenskienė, V. Gvildys, D. Uogintas, M. Monkus, Z. Grybinas, N. Raišys, P. Petkelis, M. Gliaudienė, J. Lapšienė, P. Mileris, K. Skaiskirys, M. Dikinienė, R. Kronas, K. Mikužis, A. Venckus, I. Ulpaitė, B. Noreika, M. Kapačinskas, A. Mikėnas, G. Likander, S. Bublienė, A. Lukoševičiūtė, K. Valiuskienė, T. Vaitkūnas, S. Sakavičius, E. Bielkevičius, A. Brazdžionis, A. Kavaliūnas, M. Povilaitis, J. Budreika, O. Rimkus, M. Jonelienė, S. Stravinskis, A. Adams, J. Miltenis.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, SJ. Redaktoriaus pavaduotojas — Algirdas Paliokas, SJ. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Vytautas Kasniūnas, Jonas Kuprys, Nijolė Užubalienė. Techn. redaktorius — dr. Jonas Boguta. Administratorė — Marija A. Jurkutė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098 Tel. (312) 737-8400. FAX (312) 737-0486. “Draugo” spaustuvė. Metinė prenumerata - 15 dol., atskiras numeris - 1,50 dol.